

SIIRTOLAISUUS MIGRATION

3/2008

Siirtolaisuus – Migration 3/2008

35. vuosikerta / 35th year
ISSN 0355-3779

Julkaisija / Publisher

Siirtolaisuusinstituutti

Migrationsinstitutet

The Institute of Migration

Linnankatu 61, 20100 Turku, Finland

Puh. / tel. (0)2-2840 440

Fax (0)2-2333 460

email: kirsai@utu.fi

<http://www.migrationinstitute.fi>

Pohjanmaan aluekeskus

Österbottens regioncenter

Regional Centre of Ostrobothnia

Keikulinkuja 1, 61100 Peräseinäjoki, Finland

Puh. / tel. (0)44-2592447

email: siirtolaisuusinstituutti@netikka.fi

Päätoimittaja / Editor-in-Chief

Olavi Koivukangas

Toimitussihteeri / Editorial Assistant

Kirsi Sainio

Toimittajat / Editors

Krister Björklund, Elli Heikkilä

Toimituskunta / Editorial Board

Siirtolaisuusinstituutin hallitus

Administrative Board of the Institute of Migration

Taitto / Layout

Kirsi Sainio

Tilaushinta 2008 / Subscriptions 2008

4 numeroa / nummer / issues

15 €/vuosi/år/year

OP 571113-11117

VAMMALAN KIRJAPAINO OY

Sisältö • Contents

- *Olavi Koivukangas*
Monikulttuurinen vanhuus
- *Toivo Flink*
**Inkeriläisten palautukset Suomesta
Neuvostoliittoon vuosina 1944-1955**
- *Dariusz Brodawka*
Climate change and migration
- *Anna Mikkonen & Perttu Salmenhaara*
**Razain perheen tapaus:
turvapaikanhakijasta työnhakijaksi**
- *Max Manner*
Suomalaisena Luxemburgissa
- *Elli Heikkilä*
Tutkimusjohtajan palsta
- *Markku Mattila*
Aluepäällikön palsta
- *Tellervo Lahti*
Siirtolaisuusmuseon kuulumisia
- **FinnFest 2008, Duluth**
- **Slovenian matka**
- **Kirjat • Böcker • Books**

*Kansi: Karstulassa syntyneen Eli Wirtasen
(alkujaan Elias Vertanen) rakentama farmi
Minnesotassa. Farmi on nykyisin museona.*

*Cover: Eli Wirtanen Finnish Farmstead
Museum in Makinen, MN.*

– Kuva/Photo: Jouni Korkiasaari

Monikulttuurinen vanhuus

Olavi Koivukangas

Suomalaisen yhteiskunnan yhtenä keskeisenä haasteena on väestömme nopea ikääntyminen. Suomella on yksi maailman nopeimmin ikääntyvä väestörakenne, eräiden tietojen mukaan jopa nopein. Väestön vanheneminen on kansainvälinen ilmiö. On laskettu, että EU-alueella seuraavan 20 vuoden aikana yli 65-vuotiaiden määrä kasvaa 30 prosentilla nykyisestä. Keskeinen syy väestön vanhenemiseen on eliniän pidentyminen ja syntyvyyden lasku. Kun 90 vuotta sitten, itsenäisyytemme alkuaikoina, poikien odotettavissa oleva keskimääräinen ikä oli 43 vuotta ja tytöillä 49 vuotta, luvut ovat nykyisin pojilla 76 vuotta ja tytöillä 83 vuotta.

Tilastokeskuksen mukaan v. 2010 tienoilla yli 65-vuotiaiden osuus alkaa kasvaa jyrkästi ja ylittää lasten lukumäärän. Tosin muuttoliikkeet vaikuttavat jonkin verran kehitykseen varsinkin, kun Suomesta lähtevät ja tänne tulevat ovat yleensä nuoria ihmisiä.

Viime vuosina on puhuttu paljon ennustetusta työvoimapulasta Suomessa, mikä osaksi johtuu väestön ikärakenteen vanhenemisestä. Tavoitteena on tehdä Suomi houkuttelevaksi vaihtoehdoksi myös hyvin koulutetulle ulkomaalaiselle työvoimalle. Pelkona on, että muuten seurauksena voi olla työvoiman määrän lasku ja taantuva talous. Tulevaisuutemme tärkeisiin kysymyksiin kuuluukin, miten muuttoliikkeet Suomeen ja myös täältä pois kehittyvät.

Alueellisesti katsoen ja koko väestöä tarkastellen Tilastokeskuksen v. 2030 ulottuvan ennusteen mukaan Uudenmaan väkiluku kasvaisi eniten eli 20 %. Kasvua olisi myös mm. Pirkanmaalla ja Varsinais-Suomessa ja eniten katoa Kainuussa ja Pohjois-Karjalassa. Väestörakenteessa huolestuttavin kehitys näyttäisi olevan Kainuussa ja Etelä-Savossa. Nuoriväki katoaa muuttoliikkeiden seurauksena ja vanhukset jäävät. Yli 65-vuotiaiden osuus kasvaa jokaisessa maakunnassa, Uudellamaalla peräti 125,5 %.

Nykyään Suomen väestöstä noin 15 % on yli 65-vuotiaita. Vuonna 2030 heitä arvioidaan olevan jo viidennes, 20 %. Väestön ikääntyessä kuntien palvelujen tarve lisääntyy. Lähitulevaisuuden haasteet liittyvät ikääntyvien ja pieniperheisten ihmisten ehdoilla tapahtuvaan ja heidän tarpeistaan lähtevään yhteiskunnan kehittämiseen. Väestön ikääntyessä kuntien sosiaali- ja terveystalouden tarve lisääntyy. Jo nyt vanhusten määrän kasvu näkyy palvelutalojen ja avohoidon lisääntymisenä. On tärkeitä, että vanhukset voivat asua kotonaan mahdollisimman pitkään.

Koko Suomessa asui v. 2007 alussa 121 739 ulkomaan kansalaista, jotka olivat lähtöisin 174 maasta ja puhuivat 138 kieltä. Ulkomaalaisväestömme on lähes kaksinkertaistunut 10 vuodessa.

Turussa asui v. 2007 alussa 7 560 ulkomaan kansalaista, joista miehiä 4 002 ja naisia 3 558. Turun väestöstä 4,3 % oli ulkomaan kansalaisia. Muuta kieltä kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvia oli Turussa 10 454 henkeä v. 2008 alussa. Tämä luku antaa ehkä parhaan kuvan Turun ulkomaalaisväestöstä, sillä monet maahanmuuttajat ovat hankkineet Suomen kansalaisuuden vuosien varrella. Vuoden 2008 alussa Turussa asui ns. vieraskielisiä henkilöitä 11 161 eli 6,4 % väestöstä. Turku alkaa olla jo merkittävä monikulttuurikeskus. Yli 65-vuotiaita oli Turussa tämän vuoden alussa 30 291 henkeä, ja näistä ruotsinkielisiä 1 668 ja muun kielisiä. 365. Kun Turussa on lähes 400 ulkomaalaistaustaista yli 65-vuotiasta henkilöä, tämä alkaa olla jo merkittävä ja monia eri etnisiä ryhmiä edustava vanhusväestö, jonka oloihin ja erityisongelmiin on syytä kiinnittää huomiota.

Ikääntyvä siirtolaisväestö on ajankohtainen kysymys myös eri puolille maailmaa muuttaneiden suomalaisten keskuudessa. Jo kauan suomalaiset siirtolaiset ovat rakentaneet omia vanhusten talojaan eli lepoko-

teja Yhdysvaltoihin Kanadaan, Australiaan ja Ruotsiin, siirtolaisuutemme tärkeimpiin kohdemaihin. Yksi tunnetuimmista näistä on suomalainen Lepokoti Lake Worthissa Floridassa. Näissä suomalaiskeskuksissa on todettu, että siirtolaisen tullessa korkeaan ikään hän alkaa unohtaa uudessa kotimaassaan oppimaan kieltä, ja siksi olisi tärkeätä antaa palveluja näille vanhuksille heidän omalla äidinkielellään. Näistä asioista on parhaillaan yksi tutkimuskin käynnissä Tukholmassa. Fil.dr. Irene Virtala tekee tutkimusta Tukholman suomalaisesta vanhusväestöstä Siirtolaisuusinstituutin apurahalla. Tarkoitus olisi tulevaisuudessa

laajentaa tutkimusta Pohjois-Amerikkaan ja Australiaan vertailuaineiston saamiseksi. Tämä tutkimusaihe kiinnostaa myös kansainvälisesti. Irene Virtala osallistuu esitelmöitsijänä syyskuussa Oslossa järjestettävään kansainväliseen konferenssiin.

Myös Suomessa olevasta ulkomaalaistaustaisesta vanhusväestöstä tulisi käynnistää tutkimusta.

Hyvänä aloituksena ja kohteena voisi olla Turun kaupunki. Siirtolaisuusinstituutti on valmis aina yhteistyöhön, onhan Turun kaupunki yksi instituutin perustajayhteisöjä vuodelta 1974 ja instituutti toimii kaupungin sille osoittamissa tiloissa.

Summary

Multicultural aging

One of the major challenges for Finland in the future is how to cope with the rapid aging of the population. Most other developed countries face the same problem. During the next 20 years the European population over 65 years of age will increase with 30 percent from the present. This will lead to shortage of labour in the future, and migration policy will play a central role also in Finland.

According to the population projection for the year 2030 made by Statistics Finland, the southern part of the country will experience the biggest population growth, while the population in the eastern part of Finland will decline most. At present 15 percent of the Finnish population is over 65 and in 2030 the number will be 20 percent. As the population age, the demand for social and health services will increase. It is important that old people can live at home as long as possible.

Migrants are usually young, but many bring along elderly family members. As they themselves age, they will need service which meets their needs. In 2007 the number of foreign citizens in Finland was 121 739, the number has almost doubled in ten years. Also Turku is becoming multicultural with 6.4 percent of the city

population – 11 161 persons – speaking a mother tongue other than Finnish or Swedish. Of these 400 are older than 65 years. The number will grow and they will need special attention.

Correspondingly, Finns abroad are aging. Finnish emigrants have built rest homes in countries where they are numerous, in the US, Canada, Australia and Sweden. Many of the aging emigrants start to forget the language learnt in the new country and they need service in their own mother tongue.

Ph.D. Irene Virtala has studied these issues in her research on the elderly Finns in Stockholm. The intention is to extend the research project to North America and Australia for comparative data. Irene Virtala will present her research at an international conference in Oslo in September.

A research project on the elderly population of foreign origin in Finland is also called for. A pilot project in Turku would be a good start. The Institute of Migration would be happy to cooperate with the city in such a project, as Turku is one of the founders of the Institute of Migration in 1974, and have provided the facilities for the Institute.

Inkeriläisten palautukset Suomesta Neuvostoliittoon vuosina 1944–1955

Toivo Flink

Tutkimuksen problematiikkaa ja ääriviivoja

Mittavat väestönsiirrot Neuvostoliitossa 1930–1940-luvulla ja toisen maailmansodan aikana Euroopassa ovat Neuvostoliiton kaatumisen jälkeen saaneet uutta kuvaa kansainvälisessä historiantutkimuksessa. Tämä näkyy tutkimusten ja lähdekirjallisuuden lisääntyneessä määrässä. Merkittävä osa siitä on ilmestynyt runsaan kymmenen vuoden aikana. Helsingin yliopiston tietokannan Helka-haku tuo esiin yksin **väestönsiirrot** -hakusanalla pitkälle toista sataa teosta. Jo niiden otsikoista huomaa kuinka pienten kansojen kannalta on ollut entistä tärkeämpää tuoda esiin ja selvitellä niitä kohdanneen vääryyden syitä ja seurauksia.

Kannaksen karjalaisten kokemat talvi- ja jatkosodan aikaiset kokemukset tarjoavat malliesimerkin meidän päiviimme asti ulottuvasta laajasta kirjallisuudesta. Neuvostoliitossa asuneet inkerinsuomalaiset ovat puolestaan se Suomen heimon osa, jonka historia on yhä valtaosaltaan selvittämättä. Sotien jalkoihin jääneet ihmiskohtalot ovat olleet akateemisten tutkimusten ulkopuolella, kunnes poliittiset ja yhteiskunnalliset muutokset ovat tehneet sen

---

Toivo Flink on filosofian tohtori, joka väitteli Turun yliopistossa vuonna 2000 Inkerin ja Pietarin suomalaisten sivistys- ja kulttuurihistoriasta. Väitöskirjan lisäksi hän on julkaissut joukon aiheeseen liittyviä artikkeleita ja pitänyt lukuisia luentoja. Flink selvittelee parhaillaan Suomen Akatemian rahoittamassa Kansallisarkistossa toteutettavassa hankkeessa inkeriläisten (inkerinsuomalaisten sekä suomensukuisten vatjalaisten ja inkeröiden) palautuksia Suomesta Neuvostoliittoon vuosina 1944–1955. Tutkimus on kolmivuotinen (2007–2009).

mahdolliseksi niin Suomessa kuin Neuvostoliitossakin. Kansalaisaktivismi perestroikan kaudella on saanut aikaan sen, että jo Neuvostoliiton hajottua virkavallan on ollut pakko esittää näille kansoille julkinen anteeksipyyntönsä. Venäjän hallitus rehabilitoi vuonna 1993 esitetyllä päätöksellään Stalinin vainojen aikana väestönsiirtojen ja kansanmurhien kohteeksi joutuneet kansat. On merkillistä, ettei inkerinsuomalaisia kelpuutettu Krimin taarien, kalmykkien, tsheshenit ja muutamien muiden kansojen joukkoon.

Venäjän suomalaisina inkerinsuomalaisten kansalaisaktiivisuus sijoittuu yleiseen perestroikan synnyttämän järjestötoiminnan kaavaan. Kyse on kansalliselle toiminnalle asetetuista tavoitteista. Virossa, Pietarissa ja Karjalassa 1980-luvun lopussa syntyneiden inkerinsuomalaisten järjestöjen lukuisat yritykset saada inkerinsuomalaiset rehabilitoitavien kansojen joukkoon eivät ole tuottaneet tulosta.¹

Viron itsenäistyminen vuonna 1991 ja vuotta aikaisemmin käynnistynyt inkerinsuomalaisten paluumuutto Neuvostoliitosta Suomeen on siirtänyt kansalaisjärjestöjen ja yksityishenkilöiden toiminnan painotuksia maiden jouduttua laman kouriin. Ihmisten selviytymisstrategiat kuvastuvat myös sen ajan akateemisissa tutkimuksissa. Sosiologia ja ulkomaalaispolitiikka dominoivat myös Suomessa inkerinsuomalaisiin kohdennetuissa selvityksissä. On merkittävää, että sitä myötä kuin Suomi pääsi talouslaman otteesta 2000-luvulle tultaessa, vuonna 1990 käynnistyneen paluumuuton luonne muuttuu perin pohjin. Käytännössä se tarkoittaa, että se ajetaan alas, ja tilalle nostetaan työperäinen maahanmuutto.

Talousnousun ja yhteiskunnallisten muutosten myötä tultiin Suomessa kansakunnan kannalta vaikeiden kysymysten äärelle 2000-luvun taitteessa. Vuo-

den 1918 tapahtumiin liittynyt sotasurmaprojekti oli ensimmäinen merkki laajasta julkisilla varoilla suoritetusta tutkimushankkeesta.² Se sai jatkoa, kun valtioneuvoston kanslia päätti 23.6.2004 asettaa Suomen sodan aikana toteuttamia ihmisluovutuksia koskevan hankkeen Kansallisarkistoon. Projektin nimi on Sotavankikuolemat ja ihmisluovutukset. Sen selvitettäviiin inkeriläisten kohderyhmiin kuuluvat mm. HP 3:n (Heimopataljoona 3) ja ErP 6:n (Erillispatallioona 6) heimosoturit sekä inkeriläiset orpolapset. Kaikki he kuuluivat välirauhan jälkeen Valvontakomission vaatimuksesta ehdottomasti luovutettaviin.³

Suurin siviilihenkilöiden palautusten kohteeksi Suomessa sodan aikana joutunut ryhmä olivat kuitenkin inkeriläissiviilit. Pekka Nevalainen vuonna 1990 ilmestyneessä väitöskirjassaan Inkeriläinen siirtoväki Suomessa 1940-luvulla osoitti, että Suomeen saapuneiden inkeriläisten määrä ylitti 63 000. Nevalainen on arvioinut vuosina 1944–1947 kotiutuksissa, Neuvostoliittoon palanneiden inkeriläisten siviilien määräksi yli 54 700.⁴ Tämä ryhmä rajattiin kuitenkin suuruutensa ja tutkimuksellisten erityispiirteittensä vuoksi Suomen valtioneuvoston kanslian rahoittaman tutkimushankkeen ulkopuolelle. Selvitysmiehenä toiminut professori Heikki Ylikangas piti 16.1.2004 valtioneuvostolle jättämässään raportissa parhaana käsitellä inkeriläissiviilejä omana hankkeenaan. Tähän yhtyi myös Suomen Akatemia valtioneuvoston kanslialle osoittamassaan lausunnossa. Akatemia piti kaikkia professori Ylikankaan selvityksessä esittämiä tutkimushankkeita ensiarvoisen tärkeinä. Siinä korostettiin niiden merkitystä Suomen historian tutkimuksessa ylipäättään ja maassamme käytävän poliittisen ja yhteiskunnallisen keskustelun avoimuuden sekä demokratian kannalta erityisesti.⁵

Suomen Akatemian osoitti rahoituksensa projektille kolmeksi vuodeksi, 2007–2009. Se toteutetaan Kansallisarkistossa. Inkeriläissiviilien palautuksia Suomesta Neuvostoliittoon 1944–1955 selvittävän tutkimushankkeen ainoaksi tutkijaksi valittiin allekirjoittanut. Uuden suomalaisen arkistomateriaalin lisäksi siinä tullaan käyttämään runsaasti Venäjällä ja Virossa viimeisen 20 vuoden aikana esiin tullutta arkistoaineistoa. Erityistä huomiota kiinnitetään luovutusten oikeudelliseen ja hallinnolliseen tarkasteluun. Hankkeen tavoitteena on tuottaa laaja kokonaisesitys inkeriläissiviilien palautuksista ja heidän selviytymisestään sodanjälkeisinä vuosina Neuvostoliitossa, Suomessa ja Ruotsissa.⁶

Sota ja väestönsiirrot

Neuvostoliiton sisäasiainministeriön (NKVD) päiväkäskyn mukaan Leningradin alueella asunut suomalainen, pääasiallisesti inkerinsuomalainen ja saksalainen väestö tuli siirtää Kazakstaniin. Karkotuksen tuli koskea 96 000 henkilöä, joista suomalaisia oli runsaat 88 000. Operaatiolle oli varattu aikaa 31.8.–7.9.1941. Toimet jäivät toteuttamatta, koska Leningradin saartorengas sulkeutui elokuun 29. päivänä 1941. Saartoon jääneet inkerinsuomalaiset, noin 30 000 henkilöä, pakkosiirrettiin Leningradin rintaman sotaneuvoston päätöksellä Laatokan jäätietä käyttämällä maaliskuussa 1942. Heidät kuljetettiin Lena- ja Jeniseijokien varsille Keski-Siperiaan noin 6 000 km Suomen rajalta. Karkotettujen paluu Inkeriin estettiin sisäasiainministeriön salaisilla päätöksillä. Niiden nojalla inkerinsuomalaisilta jäänyt omaisuus maineen myytiin Leningradin alueen vuonna 1945 asuttaneille Venäjän sisämaasta saapuneille siirtolaisille. Näihin viranomaistoimiin liittyvää arkistoaineistoa on ollut tutkijoiden käytössä 1990-luvulta lähtien lähinnä yksittäisinä dokumentteina. Väestönsiirtojen laaja ja yksityiskohtainen tutkimus on yhä tekemättä.⁷

Suomen poliittinen johto oli esittänyt kiinnostuksensa maansa aluelajennuksista keväällä 1941. Tähän viittaavat maantiedon ja historian tutkijoilta valtiovaltan pyynnöstä valmistuneet selvitykset, joissa viitattiin Saksan kiinnostukseen Suomen raja-alueisiin.⁸

Kun saksalaiset eivät onnistuneet valtaamaan Leningradia, jäi Länsi- ja Keski-Inkeri saksalaisten miehitysalueeksi. Saksan kaavailut Inkerinmaan tulevaisuudesta olivat jatkuvan muutoksen tilassa. Inkeriläisille oli heidän suunnitelmissaan varattu häviäjän osa: joko jäädä jalkoihin tai tulla kuljetetuksi Suomeen.

Akateemisen Karjala-seuran (AKS), Isänmaallisen Kansanliikkeen (IKL) ja Inkerin Liiton (IL) heimoaarten harrastajat toimivat vuoden 1941 kevään ja kesän aikana Itä-Karjalan ja jopa Inkerin liittämiseksi Suomeen aina Stolbovan vuoden 1617 rauhanrajaan asti. Suomessa 1920-luvulta lähtien asuneet inkerinsuomalaiset pakolaiset perustivat Inkerin asiain hoitokunnan. Saksalaisten sotamenestys syksyllä 1941 piti myös suomalaisia toiveikkaana Inkerinmaan tulevaisuudesta suojavyöhykkeenä itää vastaan. Hanke kaatui Valtiolisen poliisin (Valpo) vastustukseen. Kynnyskysymykseksi nousi siirtolaisten luotettavuus. Suomenheimoiset sotavangit ja siviiliväki kytkettiin silloin Itä-Karjalan

väestöntäydennyskysymykseen, joka tehtiin tietäväksi Saksan miehitysjohdolle.⁹ Vuoden 1941 joulukuussa olivat saksalaiset valmiit lähettämään kiireisesti Suomeen 50 000 inkeriläistä nälän ja sotatoimien jaloista kävellen Suomen lahden yli. Saksalaiset näkivät Inkerissä oman uudisasutusalueensa, ja siinä mielessä olivat suopeita alueen tyhjentämislle. Suomalaisten Inkerissä suorittamasta tilannearviosta tammikuulta 1942 ilmeni, että alueella oli noin 60 000 inkeriläistä. Kyse oli pääasiassa luterilaisista inkerinsuomalaisista sekä ortodoksisuomalaista ja inkeroisista. Kesään 1942 mennessä heitä oli Viroon siirrettyinä yhteensä yli 12 000 henkeä. Paikallisten toiminta hukkui propagandatulvaan. Suomen johto jätti Inkeri-kysymyksen toistaiseksi hoidettavaksi inkeriläisten omalla alueella. Samalla Itä-Karjalan koettiin olevan yhä väestön tarpeessa.¹⁰

Inkerin hoitokunta ja Inkerin liitto jättivät elokuussa 1942 Suomen Tasavallan presidentille aloitteen, jonka mukaan Inkeristä tulisi siirtää Suomeen 45 000 henkeä. Väestönsiirrot olivat nousseet Saksan ja Suomen valtioiden väliseksi asiaksi. Aloite oli tullut Itä-Karjalan sotilashallinnolta, käytännön neuvotteluja edistivät diplomaatit ja virkailijat. Vasta kun saksalaiset alkoivat tyhjentää Inkeriä siviiliväestöstä lokamarraskuussa 1943, tuli väestönsiirtoihin humanitaarinen ote. Nevalaisen käsityksen mukaan inkeriläisten väestönsiirroissa Suomeen on pidettävä pääasiallisena työvoimapolitiittista aspektia.¹¹

Akateemista Karjala-seuran ja Lotta Svärdin toimintaa koskeva uudempi tutkimus antaa aihetta tarkistaa niiden toimintaan inkerinsuomalaisten suhteen vakiintunutta näkemystä. Tiivistäen voidaan muistuttaa, että Suomen heimoliikkeet olivat manifestoineet inkerinsuomalaisten puolesta jo 1920-luvun alusta lähtien. Varsin monet heistä olivat silloin nuoria ylioppilaita ja juuri valmistuneita maistereita, Vilho Helanen ja Pentti Kaitera mainitakseni. Jatkosodan puhjettua AKS:n johtoon kuuluneet tohtori Helanen ja professori Kaitera olivat oikeita miehiä oikeaan aikaan neuvottelemassa Saksan viranomaisien kanssa inkeriläisten väestönsiirroista ja valvomassa niiden toteuttamista. Heikki Roiko-Jokelan ja Heikki Seppäsen toimittama Vilho Helasen elämäkerta valottaa hänen aatteen- ja voimaa.¹² Sen sijaan Pentti Kaitera on yhä ilman toimintansa vaiheiden selvittelyä.

Helasen ja Kaiteran osuutta sodanaikaisissa toimituksissa ajatellen tulee mieleen yksilön vaikutus histori-

an käänneisiin. Heidän vaikutustaan tapahtumiin arvioiden näyttää siltä, että inkeriläisten siirrot Suomeen olisivat jääneet toteutumatta ilman heidän panostaan siihen. Väestönsiirtojen työvoimapolitiittinen painotus ei vaikuta olleen heille ensisijaisen tärkeältä, mutta heidän oli pakko ottaa huomioon sodan aikana maassa puuttuvien työkäsien tarve. On syytä muistaa Helasen, Kaiteran ja satojen muiden prosessissa mukana olleiden heimoeljiensä ja – sisartensa aatemaailma. Lisäksi Helanen ja Kaitera eivät voineet olla tietämättä, että valtaosa siirrettäviksi aiotuista inkeriläisistä oli naisia ja alle 15-vuotiaita lapsia. Tämän vahvistavat myös Leo Yllön johtaman saksalaisten miehittämällä alueella luetteloineen työryhmän tulokset. Niinpä Keski-Inkeriin kuuluvan Krasnoje Selon suomalaisen väestön määrä oli laskettu 18 713 hengeksi. Naisia ja alle 15-vuotiaita lapsia oli yhteensä 14 961 henkeä. Loput olivat miehiä. Yllön nimellä varustettu ”yhteenvetolehti” on päivätty 7.3.1942.¹³ Sodanaikaisen heimoaatteen ja työvoimapolitiittikan muodostama kokonaisuus suhteessa inkerinsuomalaisiin antaa aihetta entistä syvällisempään analyysiin. Tässä selvittelyssä meillä on mihin tukeutua. Pekka Nevalaisen väitöskirja on loistava esimerkki perusteellisesta, syvällisestä, jo kaksi vuosikymmentä paikkansa puolustaneesta tutkimuksesta.

Inkeriläisten laajamittaiset väestönsiirrot Suomeen toteutettiin laivauksilla Virossa käsin. Siirtojen vapaaehtoisuus varmennettiin kirjallisesti. Ensimmäisessä vaiheessa (29.3.–17.10.1943) Suomeen saapui 220 500 henkeä. Toisessa vaiheessa (18.10.1943–14.4.1944) maahan saapui 38 283 siirtolaista ja kolmannessa vaiheessa (15.5.–17.6.1944) siirtoväkeä oli 830 henkeä. Saksasta laivattiin 2 042 inkeriläistä (17.7.1943–12.5.1944). Suomeen saapuneiden inkeriläissiirtolaisten määrä oli kaikkiaan 63 205 henkeä. Vastaanottoleireillä siirtoväestön tiedot kirjattiin, heidät valokuvattiin ja heiltä otettiin sormenjäljet. Siirtoväki sijoitettiin karanteenileireihin. Jokaisella leirillä oli oma työvoimapiirinsä, mihin siirrettyjä ohjattiin työhön. Heidät majoitettiin 505 kuntaan käytännössä koko Suomen alueella.¹⁴

Suomessa oli syksyyn 1944 mennessä myös noin 700 orpoa tai muuten turvatonta neuvostokansalaisten lasta kasvatteina yksityisperheissä. Myös kasvatustodeissa oli kymmeniä.¹⁵

Suurin osa suomalaisista eli väestönsiirtojen suhteen kuulopuheiden ja huhujen varassa kesään 1943 asti. Juridisesti inkeriläiset olivat Neuvostoliiton kansalaisia, ja Suomi oli tämän kanssa sodassa. Inkeri-

läinen siirtoväki sai nauttia Suomessa lukuisia samoja oikeuksia, jotka kuuluivat kantasuomalaisille. Tämä liittyi ensisijaisesti palkkaukseen ja säännöstelyjen kulutustarvikkeiden saamiseen.¹⁶

Yleisesti ottaen inkeriläisten työpanos sota-ajan Suomen maataloudessa ja teollisuudessa on Nevalaisen mukaan laskettu huomattavaksi. Tämä koskee erityisesti varttunutta naisväkeä. Arvioiden mukaan inkeriläisten aineellista ja henkistä kokonaisvaltaista juurtumista sota-ajan Suomeen ei kuitenkaan voida pitää onnistuneena. Kantaväen ja siirtolaisten yhteisymmärryksen ongelmallisuutta lisäsi myös siirtoväen lyhyt viipymisaika Suomessa: 7 kk – 1 v. 9 kk. Syntyneiden ristiriitojen syinä olivat Nevalaisen mukaan etupäässä taloudelliset asiat ja inkeriläisten suuret ennako-odotukset, jotka perustui lähtöajan liikiin lupauksiin. Suomeen sodan aikana kotiutumisen teki vaikeaksi myös kansalaisuuden saaminen ja puuttuva oikeus pysyvään omaisuuteen, kuten maatalaan ja asuntoon.¹⁷ Kansalaisuuden saivat vain naiset avioliiton kautta suomalaisten miesten kanssa ja heidän lapsensa, mutta eivät miehet. Yleinen kansalaisoikeuksien myöntäminen alkoi 1950-luvun alussa. Tämä ilmenee mm. Suojelupoliisin luotettavuuslausunnoista.¹⁸

Neuvostoliiton palautusten pakonomaisuus

Inkeriläisten siviilien palautukset ja heimosotureiden sekä orpolasten luovutukset Neuvostoliittoon ovat eläneet Suomessa omaa elämäänsä tähän päivään asti. Aiheeseen liittyvä arkistoaineisto on hajanaista, eikä sitä ole systematisoitu siirtolaisuuspolitiikkaan lukuun ottamatta¹⁹ eikä paljolti analysoitukaan. Myös sodanjälkeisen lehtikirjoittelun tarkasteluun ei oltu paneuduttu. Tällä taustalla siirtoväen sopeutumisen ongelmat ovat jääneet suomalaisten mieleen toisarvoisiksi. Pakkotoimissa on nähty lähinnä Valvontakomission ja Suomen viranomaisten yhteistoimintaa. Suomalaiset näkivät Valvontakomission toimissa ensisijaisesti uhan maan itsenäisyydelle. Inkeriläissiirtoväestä oli muodostunut rasite, jonka valtiovalta oli pyrkinyt pikaisesti hoitamaan pois päiväjärjestyksestä.²⁰

Muodollisesti, periaatteessa vapaaehtoisina Suomeen saapuneina, eivät inkeriläiset kuuluneet ehdottomasti palautettavien joukkoon. De facto inkeriläisten vaihtoehdot paluun tai jäämisen suhteen olivat yh-

Inkeriläisiä palaajia kohtasi Viipurissa joulukuussa 1944 juhlallinen vastaanotto, johon kuului mm. neuvostoarmeijan torvisoittokunta. Kuva: Venäjän elokuva- ja valokuvan valtionarkistosta Krasnogoriskissa (RGAK-FD), elokuvasta Paluu kotimaahan.

tä vähissä kuin heidän siirtyessään Suomeen vuosina 1943–1944. Suomalaisten päätöksenteon ongelmallisuutta vuosina 1944–1945 vaihteessa lisäsi se, että ylin johto joutui ottamaan huomioon sodan jatkumisen Euroopassa, eikä Valvontakomission (LVK) edustamasta Neuvostoliiton mahdollisista toimita ollut varmuutta. Itsenäisyyden menettämistä pidettiin Suomessa silloin täysin mahdollisena.

Komission upseerit aloittivat toimintansa alatoimistoissa, jotka sijaitsivat Kotkassa, Loviisassa, Hangossa, Turussa, Maarianhaminassa, Raumalla, Porissa, Vaasassa, Kokkolassa, Oulussa, Torniossa, Mikkelissä, Kuopiossa, Jyväskylässä, Hyvinkäällä, Lappeenrannassa, Hämeenlinnassa ja Seinäjoella. Käytössä olevan aineiston valossa Valvontakomissio on nähtävä tärkeimmäksi inkeriläisten muuttohaluihin vaikuttavaksi tekijäksi, joskaan pyrkimystä palata kotikonnuilleen on katsottava siirtolaisten täysin luonnolliseksi haluiksi. Prosessin kaikki osapuolet pitivät pakkomuuton uhkaa kuitenkin todellisena, vaikkei sitä lausuttu ääneen. Lähtöpäätösten taustalla oli kotikävä ja toive kadotettujen perheenjäsenten löytymisestä. Yhtenä pontimena oli lupaus paluusta Inkerinmaalle. Tämän oletuksen vahvistaa uusi aineisto. Kyse on Valvontakomission upseereiden tulkkeina toimineiden suomalaisten raporteista.²¹

Inkeriläisistä runsaat 33 000 ilmoitti haluavansa palata Neuvostoliittoon jo lokakuussa 1944. LVK:n ala-

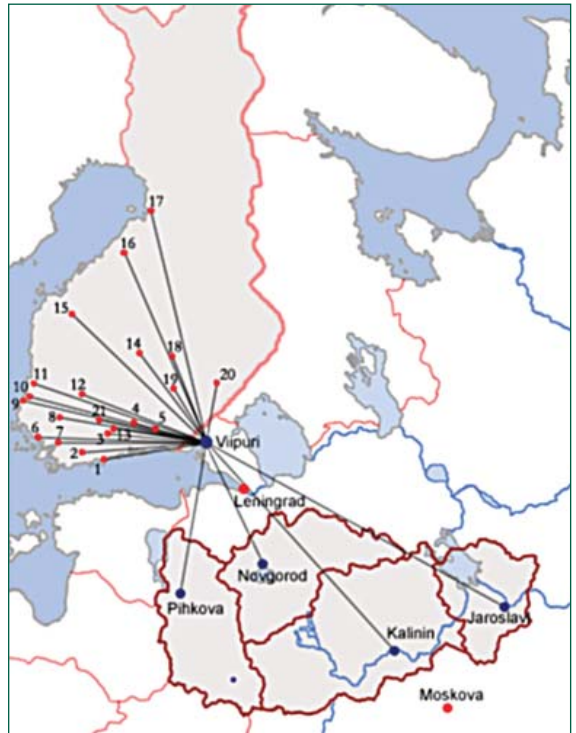
toimistojen upseerit menettelivät tilanteen mukaan lupaamalla, suostuttelemalla ja painostamalla. Näin saatiin matkaan noin 17 500 alun perin Suomeen jäämään aikoonutta. Valvontakomission tulkinnan mukaan kirjallisesti tai suullisesti tehtyä lähtöilmoitusta ei voinut peruuttaa. Myös Suomen sisäasiainministeriön siirtoväenosasto ilmoitti 28.11.1944 lääninhallituksille, että kotiutettaviksi ilmoittautuneet inkeriläiset siirtolaiset eivät saaneet perua lähtöpäätöksiään. Mikäli siirtolaiset eivät kuitenkaan saapuneet kokoamiskeskuksiin, ei heihin voinut toistaiseksi kohdistaa pakkotoimia.²²

Palautuksia loka-marraskuussa 1944 suunniteltaessa Helsingissä tulivat myös suomalaiset tietoisiksi, ettei inkeriläisiä aiottu kuljettaa kotiseuduilleen. Tämä selvisi junakuljetusten aikatauluista, joissa matkalle oli varattu jopa 12–14 vuorokautta. Myös Neuvostoliiton puolella tiedettiin, ettei inkeriläisiä tulla sijoittamaan heidän entisille asuinpaikoilleen. Asia ilmenee Neuvostoliiton Puolustuskomitean päätöksestä marraskuun 19. päivältä 1944, jossa nimettiin inkeriläisten sijoittamisalueet: Velikije Lukin, Pihkovan, Novgorodin, Kalininin (nyk. Tverin) ja Jaroslavlilin maakunnat. Leningradin alueetta (Inkerinmaata) asutettiin samanaikaisesti sisämaasta saapuvilla siirtolaisilla yhtä aktiivisesti kuin Neuvostoliitolle siirtyneitä Karjalan kannastakin.²³ Arkistoaineiston puute on estänyt saamasta luotettavaa kokonaiskuvaa Neuvostohallituksen asutustoimista historiallisella Inkerinmaalla.

Inkeriläisten kotiuttamiseksi oli Suomessa järjestetty 21 kokoamiskeskusta. Niiden sijainti oli: Helsinki, Lohja, Hyvinkää, Lahti, Kouvola, Turku, Salo, Loimaa, Rauma, Eurajoki, Pori, Tampere, Oitti, Jyväskylä, Seinäjoki, Ylivieska, Oulu, Naarajärvi, Mikeli, Savonlinna ja Hämeenlinna. Palautukset suoritettiin 42 vuorokaudessa 5.12.1944 ja 15.1.1945 välisenä aikana. Näissä kuljetuksissa palasi 56 030 henkeä. Henkilökohtaisen omaisuuden mukana Neuvostoliittoon siirtyi yli 800 kotieläintä. Runsaat 8 milj. Suomen markkaa vaihdettiin Venäjän rupliksi. Neuvostohallitus ilmaisi Valvontakomission nimissä tyytyväisyytensä palautusten onnistumisen johdosta. Kotiutumisaste nousi 87 %:iin.²⁴

Kotiutumisen ongelmat

Inkerinsuomalainen siirtoväki tarjosi Valvontakomisiolle ensimmäiset siirrot sen käynnistäessä laajamit-

Inkeriläiset koottiin Suomessa kokoamiskeskuksiin, jotka sijaitsivat ympäri maata. Näistä leireistä heidät siirrettiin Viipuriin 1944. Sieltä heidät karkotettiin Neuvostoliiton sisämaahan. Heidät sijoitettiin etupäässä Kalininin (nyk. Tver), Novgorodin, Pihkovan (sis. Velikije Luki) ja Jaroslavlilin alueille.

taista operaatiotaan kansalaistensa hankkimiseksi kotiomaahan toisen maailmansodan loppuvaiheessa. Suomelle sen rakentaessa sodanjälkeisiä suhteitaan Neuvostoliittoon muodostui inkeriläisistä tässä tilanteesta riippakivi, josta haluttiin päästä nopeasti eroon. Valvontakomission toiminta inkeriläispalautusten suhteen, Suomen viranomaisten enemmän työntävä kuin jäämistä tukeva asenne, inkeriläisten Suomeen kotiutumisen ongelmat ja epävarmuustekijät olivat saaneet aikaan laajamittaisen muuton Ruotsiin. Suomeen jäämispäätöksen tehneestä noin 8 000 henkilöstä siirtyi maasta vuosina 1944–1946 lähes neljäsnes esitetystä määrästä. Vuonna 1953 Suomeen kotiutuneita laskettiin olleen 3748 henkeä.²⁵

Inkeriläisten kansalaishakemuksia alettiin käsitellä vuodesta 1954 lähtien. Vilkkain kausi sijoittuu vuosiin 1956–1961. Viimeiset saivat kansalaisoikeutensa 1970-luvulla.²⁶

Valtiollisen poliisin valvontatoimisto tarkkaili neuvostokansalaisina Suomessa asuvia inkeriläisiä pitämällä heistä ulkomaalaiskortistoa. Myös neuvostodiplomaatit halusivat tietää inkeriläisten asuinpaikkakunnat ja osoitteet voidakseen käydä heidän luonaan tiedustelemassa näiden Neuvostoliittoon paluuhaluksuutta. Valvontakomission pyynnöstä Suomen ulkoasiainministeriö luovutti Valvontakomissiolle tämän pyynnöstä laatimat Suomeen jääneiden inkeriläisten luettelot vuonna 1946. Se sisälsi runsaat 3 200 nimeä asuinpaikkakuntineen. Mukana oli 99 Suomen kansalaisuuden vihkimisen kautta saanutta naishenkilöä ja 51 perheiden lasta. Luettelo oli suomenkielinen.²⁷

Valvontakomission poistuttua Suomesta 1947, delegoitiin sen inkeriläisiä koskevat tehtävät Neuvostoliiton lähetystölle. Sen toivomuksesta UM luovutti lähetystölle uuden luettelon vuonna 1953. Luettelo oli venäjänkielinen ja oli laadittu edellistä huolellisemmin. Tieto esitettiin lääneittäin ja kunnittain. Lisänä edelliseen luetteloon mainittiin myös henkilöt, joiden asuinpaikkakunta oli tuntematon ja Suomesta varmuudella poistuneet. Luettelo sisälsi yli 6 500 nimeä. Suomen kansalaisuuden saaneita oli siinä 389 henkilöä. Nämä luettelot olivat neuvostodiplomaattien käytössä heidän vieraillessaan inkeriläisten luona eri puolilla Suomea. Tarkat osoitteet he saivat poliisilaitosten osoitetoimistoista.²⁸

Suojelupoliisin etsivät puolestaan seurasivat neuvostodiplomaattien toimintaa haastatteleamalla näiden kiinnostuksen kohteina olevia siirtolaisia. Tämänhetkisen arkistoaineiston mukaan neuvostodiplomaatit olivat toimineet tehtävissään 1950-luvun loppuun asti.

Neuvostodiplomaattien vierailut herättivät inkeriläisissä levottomuutta. Koska paikalliset poliisiviranomaisetkaan epä tietoisuudessaan eivät voineet tarjota siirtolaisille oikeusturvaa, poistuivat pelokkaimmat salateitse Ruotsiin. Suojelupoliisin arkistotietojen mukaan suurimmaksi levottomuuden aiheeksi muodostui inkeriläisille YYA-sopimuksen allekirjoittaminen vuonna 1948. Se aiheutti suurimman pakolaismäärän Ruotsiin myös sen vuoksi, että paikalliset poliisiviranomaiset epä tietoisuudessaan eivät voineet tarjota neuvostokansalaisina olleille inkeriläisille kaivattua oikeusturvaa. Tähän päivään asti on selvittämättä kuinka pitkään neuvostokansalaisuus varjosti heitä jo Suomen kansalaisuuden saaneinakin. He eivät näet voineet luopua neuvostokansalaisuudesta. Se oli rikosoikeudellisesti rangaistava teko. Neuvostokansalaisuudesta huolimatta toimivat inkeriläisten hen-

kilödistuksena sodanaikaiset siirtoväenviranomaisten myöntämät todistukset, kunnes he saivat Suomen kansalaisoikeudet.²⁹

Ojasta allikkoon

Suomesta Neuvostoliittoon vuosien 1944 - 1945 taitteessa palanneita inkeriläisiä sijoitettiin maaseudulle Leningradin ja Moskovan välimaastoon Velikije Lukin, Pihkovan, Novgorodin, Kalininin (Tverin) ja Jaroslavl lin alueille, osittain 1930-luvun karkotuspaikoille. Valvontakomission upseerien laatimien luetteloiden mukaan siirtolaisissa oli 25 688 naista, 11 581 miestä ja 18 893 lasta, yhteensä 55 942 henkilöä.³⁰

Inkeriläissiirtolaiset olivat ehtineet vuoden 1945 keksän tullen osoittaa paikallisille ja valtakunnan ylimmille johtoelimille lukuisia lupahakemuksia kotipaikkakunnille muuttamiseksi. Pääsy sinne oli kuitenkin esitetty ja tämä koski vain inkerinsuomalaisia -ei inkeroisia, eikä vatjalaisia. Kyseessä oli erittäin salainen V. M. Molotov in nimikirjoituksella varustettu päätös. Kiellon perusteluksi esitettiin, että inkerinsuomalaiset olivat tukeneet saksalaismiehittäjien sortotoimia venäläisväestöä kohtaan, ja muuttivat vapaaehtoisesti Suomeen. Inkerinsuomalaiset määrättiin hallinnollisiin toimin pysymään heille väestön pakkosiirroissa osoitetuilla paikkakunnilla. Tämä koski myös 1930-luvulla karkotettuja ja sodan aikana Siperiaan pakkosiirrettyjä inkerinsuomalaisia. Päätös astui voimaan elokuussa 1945.³¹

Kielloista välittämättä inkerinsuomalaisia alkoi sodan päätyttyä siirtyä omatoimisesti Viroon ja Latviaan. Joukkomittaiset karkotukset sieltä ajoituivat vuoteen 1948. Valtion erityisratkaisuna inkerinsuomalaisia kotiutui Venäjän Karjalaan yli 21 tuhatta henkeä vuoteen 1949 loppuun mennessä. Laajaksi kaavailtu muutto tyrehtyi Karjalan puoluejohtaja G. Kuprijanovin syrjäyttämiseen vuotta myöhemmin. Hän sai kuusi vuotta kestäneen vankilatuomion. Häntä syytettiin mm. poliittisesti epäluotettavan väestön sijoittamisesta Suomesta Karjalaan liitetulle raja-alueille. Inkerinsuomalaisten osalta aihe kaipaa lisäselvitystä.³²

Yksittäisten inkerinsuomalaisten luvanvarainen, oikeusprosessien ryydittämä paluu kotiseudulleen tuli mahdolliseksi 1960-luvulta lähtien.³³ Koska heidän omaisuutensa oli sodan lopussa myyty Venäjän sisämaasta saapuneille siirtolaisille, oli inkerinsuomalaisten maine ja kotikontu menetetty lopullisesti. Maine,

vaan ei maita, eikä kansallisen sivistys- ja kulttuuritoiminnan elinehtoja, palautettiin Venäjän suomalaisten rehabilitoimisen myötä, vuonna 1993.³⁴ Toimenpide on osoittautunut kuitenkin pelkäksi muodollisuudeksi.

Tukimuksen lisäarvo

Suomessa asuu parhaillaan merkittävä määrä iäkkäitä inkerinsuomalaisia paluumuuttajia, jotka olivat oma-kohtaisesti kokeneet palautukset Neuvostoliittoon vuonna 1944–1945, sijoitukset Venäjän maakuntiin ja sitä seuranneet pyrkimykset palata Inkerinmaalle. Tutkimushankkeen kannalta on arvokasta tavoittaa tämän ikäryhmän hallussa oleva aineisto. Asia on kiireinen haastateltavien korkean iän vuoksi. Täten hankitun aineiston merkitys tulee esiin, kun tarkastellaan palautuksia myös kansainvälisoikeudellisena prosessina ja yksilön mahdollisuutena selvittää sen kohdantesa julkisen vallan ja sen instituutiot.

Toisena merkittävänä tavoitteena on palauttaa lukijoitten mieleen, mitä suomalaisuuden säilymien on merkinnyt inkerinsuomalaisille itselleen. Käypä hinta suomalaisena olemisesta niin Neuvostoliitossa kuin Suomessakin on jo ehditty maksaa. Samalla olisi arvokasta nostaa esiin kysymys siitä, kuinka tämä tieto voitaisiin vakiinnuttaa kansalaisten mieliin Suomessa. Yksi tapa olisi sijoittaa se historian oppikirjoihin koulun kaikilla asteilla.

Viitteet

- 1 Kts Punalippu, n:o 8, 1987 ja sitä seuraavia niteitä vuoteen 1993 asti. Niistä kuvastuvat Venäjän suomalaisten rehabilitointia koskevan tilanteen kehitysvaiheet ja tulokset. Myös asiaa ajaneiden henkilöiden ja tahojen nimet osoittavat, että hankkeen takana ovat olleet pääasialliset inkerinsuomalaiset Karjalassa, Pietarissa ja Virossa, kunnes se itsenäistyi vuonna 1991. Myös Suomi-seuran julkaisussa Suomen silta esittelee vuodesta 1990 alkaen inkerinsuomalaisten kansalaistoimintaa. Tärkeintä inkerinsuomalaisten tunnustamisessa on pidettävä toiminnanjohtaja toht. Martti Häikiön esittämää ajatusta inkerinsuomalaisista ulkosuomalaisina.
- 2 Suomen sotasurmat 1914–22 -tutkimusprojekti – sisällissodan synnyttämän trauman purkaja. <http://www.tyovaenperinne.fi/tyovaentutkimus/tt2005/nettiversio/tk3.htm>
- 3 Sotavankikuolemat ja ihmisluovutukset vuosina 1939–55 tutkitaan. Tutkimus päättyi elokuussa 2008. <http://www.narc.fi/Arkistolaitos/luovutukset/index.html>
- 4 Nevalainen 1990, s. 296.; Nevalainen 1991, s. 271.
- 5 Heikki Ylikankaan selvitys valtioneuvoston kanslialle. Valtioneuvoston julkaisuja 5/2004, siv. 45.
- 6 Kotiin karkotettavaksi. <http://www.narc.fi/Arkistolaitos/inkerilaisiirtolaiset/>
- 7 Flink 1995, s. 127, 165–178.
- 8 Nevalainen 1990, s. 31–37.
- 9 Nevalainen 1990, s. 37–38.
- 10 Nevalainen 1990, s. 38, 43, 45, 46, 47; Nevalainen 1991, s. 271
- 11 Nevalainen 1990, s. 41–44.
- 12 AKS:n jäsenmäärä oli merkittävä. Kts. mm. Matti Kuusen ja Ville-Paavo Aitolan toimittamaa AKS:läistä elämäkerrastoa. Neljätoista veljestä, sataneljä elämäntarinaa. (Porvoo 1991) Etelän tien kulkija – Vilho Helanen (1899–1952), toim. Heikki Roiko-Jokela ja Heikki Seppänen (Jyväskylä, 1997)
- 13 Inkerin Liiton arkisto, Leo Yllön kokoelma, numeroimaton asiakirja.
- 14 Nevalainen, 1991, s. 274
- 15 *ibid.*, s.43
- 16 *ibid.*, s. , Inkeri n:o 18, 15.11.1943, n:o
- 17 Nevalainen, 1991, s. 227–249
- 18 Nevalainen, 1991, s. 318–319, 434; Suojelupoliisin arkisto amp XXV E 7a
- 19 Kts. Outi Lepola, Ulkomaalaisesta suomenmaalaiseksi (Helsinki 2000). Väitöskirjassa tarkastellaan monikulttuurisuutta, kansalaisuutta ja suomalaisuutta 1990-luvun maahanmuuttopoliittisessa keskustelussa. Yksi luku on omistettu ns. inkeriläispykälälle ulkomaalaislakiin., s. 96–108. Syvällistä analyysia Suomen ulkomaalaispolitiikasta tarjoaa Antero Leitzinger 2008 ilmestyneessä väitöskirjassaan, jonka aikajänne on kunnioitettavan laaja. Ulkomaalaispolitiikka Suomessa 1812–1972 (Tampere, 2008)
- 20 Nevalainen, 1991, s. 257, 258.
- 21 Nevalainen, 1991, s. 278, -284, 287–288.
- 22 Nevalainen, Flink, tulkkien raportit
- 23 Nevalainen, 1991, s. 276, Flink, GARF
- 24 Nevalainen, 1991, s. 296–297,
- 25 Nevalainen, 1991, s. 317

- 26 Nevalainen, 1990, s. 319. Tarkoituksena on tutkija Antero Leitzingerin kanssa tarkistaa inkerinsuomalaisten kansalaisoikeuksia koskevat tiedot Ulkomaalaisviraston arkistossa. Myös Suojelupoliisin arkistolähteitä on tarkoitus hyödyntää koko 1970-luvun osalta. Suojelupoliisin aineiston osalta selvittely on vielä kesken.
- 27 UM:n arkisto, ryhmä 110, osasto E 6.
- 28 UM, 110, E 6.
- 29 Suojelupoliisin arkisto
- 30 Flink, 1985, s. 162-178.
- 31 ibid. s. 178
- 32 Hyytiä 1999, s. 110-120.
- 33 Gildi, 1996 s. 266-278; 2003 s. 39-43; 2006 s. 261-266; 2007.s. 143-153.
- 34 Suni 1998, s. 23-25.

Lähteet:

- Ylikangas, Heikki: Selvitys valtioneuvoston kansalliale. Valtioneuvoston julkaisuja 5/2004.
- Nevalainen, Pekka: Inkeriläinen siirtoväki Suomessa 1940-luvulla, Keuruu 1990.
- Inkeri. Historia, kansa, kulttuuri. Toim. Pekka Nevalainen, Hannes Sihvo, Pieksämäki 1991.

- Flink, Toivo: Pois Inkeristä, ohi Inkerin, Helsinki 1995.
- Gildi, L.A.: Passtrely, ssyli, muchenija. Spb 1996.
- Gildi, L.A.: Sudba "sotsyalno-opasnogo" naroda. Zasekrechennyi genotsyd finnov v Rossii i jego posledstvija. 1930-2002 gg. Spb 2003.
- Gilgi, Leonid: Narod izgoi v Rossii, SPb 2006.
- Inkerinsuomalaisten kohtalo, toim. Jouko Sihvo, Helsinki 2007.
- Finny v Rossii: istorija, kultura, sudby, toim. Eino Kiuru, Petroskoi 1998.
- Lepola, Outi: Ulkomaalaisesta suomenmaalaiseksi. Monikulttuurisuus, kansalaisuus ja suomalaisuus 1990-luvun maahanmuuttopoliittisessa keskustelussa, Helsinki 2000.
- Leitzinger, Antero: Ulkomaalaispolitiikka Suomessa 1812-1972, Tampere 2008.
- Suojelupoliisin arkisto, Helsinki.
- Neljätuhatta veljestä, sataneljä elämäntarinaa, AKS:läinen elämäkerrasto, toim. Matti Kuusi, Ville-Paavo Aitola, Porvoo 1991.
- Etelän kulkija – Vilho Helanen (1899- 1952), toim. Heikki Roiko-Jokela, Heikki Seppänen, Jyväskylä 1997.
- Hyytiä, Osmo: Karjalais-Suomalainen Neuvostotasavalta 1940-1956. Kansallinen tasavalta?, Helsinki 1999.
- Suojelupoliisin arkisto
- Inkerin liiton arkisto

Vierailijoita

British Councilin henkilökunta Helsingistä, johtajanaan Tuija Talvitie (toinen oik.) vieraili Siirtolaisuusinstituutissa 27.5.2008. Tutkimusjohtaja Elli Heikkilä esitteli heille instituutin toimintaa ja erityisesti viimeisimpiä tutkimushankkeita. Kuva: Elli Heikkilä.

Climate change and migration

Dariusz Brodawka

Widespread attention has recently been given to the issue of climate change-driven migration, both by scientists and policymakers. The triggers for the future population displacements can be both long-lasting processes, such as sea-level rise, and sudden climate events, such as disastrous hurricanes expected to be more frequent and intense. This as well as non-climatic factors will contribute to a variety of migratory flows, which will require different response ranging from humanitarian action to the redefinition of migration policies. Climate-change driven migration is also a specific challenge to the development efforts in many countries and the conflict prevention in some regions of the world. Moreover, it raises a set of new legal questions.

A tiny archipelago of Carteret Islands situated in the West Pacific Ocean and inhabited by around 2000 people has recently become a destination of many foreign journalists. Reports and documentaries shot in the islands showed knocked down tree trunks sticking out of the sea, submerged orchards and fields. The locals complained about no chances for further growing the crops and pointed remote places on the sea claiming that their family homes had been located there a few decades earlier (ABC, 2007; CNN, 2007). The Carteret Islands are sinking and according to the forecasts they might be completely under water by 2015. The Government of Papua New Guinea have been displacing the whole population to a mountainous and a few times bigger island of Bougainville. Thanks to the widespread attention given to the inhabitants of the Carterets by international media, the situation has already raised in international climate

change politics to the symbol of the years to come. This was reflected, for instance, in the composition of an official programme of the last UN Climate Change Summit held in Bali, Indonesia, in December 2007. A delegates' meeting with the residents of the Carterets was included in the conference schedule. (United Nations Climate Change Conference, 2007: 13).

The problem of climate change migration concerns not only the small islands scattered in the Pacific. Around 24 million people all over the world have decided to migrate due to floods, famine or other ecological factors (UNHCR, 2002: 12), while the number of the people with refugee status granted under international law was half that size. In 2002, a Climate Change Centre within the international movement of the Red Cross and Red Crescent was established in the Hague. The objective was to study the possible humanitarian implications of climate change and monitor the probability of the increasing occurrence of natural disasters requiring international humanitarian actions. The development of the situation surpassed the predictions of the Centre's initiators. In 2007, the personnel of the Red Cross did not expect the significance of climate change to increase – they already observed it in their work. More than 40 national societies dealt with climate change in their everyday activities (Red Cross/Red Crescent Climate Centre, 2007: 2).

Two types of climate drivers

The situation of the Carteret Islands and the recent shift in the Red Cross activities are the indicators of the two types of climate change migration drivers that are now being mainstreamed into the study of population movements. These two drivers are *climate processes* and *climate events*. The former is constituted by

---

Dariusz Brodawka is a Student of the Institute of International Relations, Waraw University, Poland. He was the visiting Erasmus Student in the Institute of Migration for 5 months period.

slow-onset changes, such as sea-level rise, salinisation of agricultural land, desertification, growing water scarcity and food insecurity (Brown, 2008: 17). They all work patently but make certain areas of the world less and less habitable.

Sea-level rise is perhaps the most widely known effect of global warming since its direct causes are thermal expansion of oceans and the widely publicised melting of glaciers, ice caps, and the Greenland and Antarctic ice sheets. The International Panel on Climate Change (IPCC) assesses that throughout the 20th century, the mean level of seas rose by 17 cm. Its forecasts predict that by the end of the 21st century, the sea-level will have risen by another 18 to 59 cm, depending on the scenario of future greenhouse gas emissions used (IPCC, 2007a: 5-7). Taking into account new phenomena in the future may revise these calculations, and the Panel itself already expects that adding 10 to 20 cm in all scenarios may be necessary (IPCC, 2007a: 5-7, 13-14).

However, even small changes may have serious consequences. A 45-cm sea-level rise (one within the IPCC brackets) would submerge 11 percent of the terri-

tory of Bangladesh, currently inhabited by a population of around 5.5 million. Before this happens, these people have to migrate, and in the case of their native country there are not many vacant plots to choose. The calculation for a slightly higher altitude of one metre above the sea level dooms to inundation 20 percent of the Bangladeshi territory (roughly the size of Belgium), a home to 15 million people. Globally, areas below one metre amount to 2.2 million sq km, populated by 146 million people. Among them there are world's biggest cities and other high population density regions: megadeltas of Ganges-Brahmaputra, Yangtze, Mekong, Indus, Nile, Mississippi or vast coastal plains, from Belgium to Denmark in Europe on the North Sea coast, or Florida and Louisiana in the United States (Anthoff *et al.*, 2006: 9-13; Dupont i Pearman, 2006: 4).

It might be said that there is still more than 90 years for evacuation so we should not expect any huge inflows of Bangladeshi people arriving in India due to sea-level rise. Yes and no. Climate process-driven migration would obviously be a process itself. However, the low-lying areas may become uninhabitable much earlier before they are transformed into the sea bottom. That is because sea-level rise is not only about the inundation of beaches. It is much more about the higher rate of coastal erosion, larger extent of floods brought about by sea surges, high salinisation of groundwater or river mouths and ecological changes in the coastal ecosystems, particularly those having important ecological role: mangrove forests and coral reefs (WBGU, 2006: 40-45). It all contributes to the collapse of agriculture and fisheries, devastation of coastal infrastructure, shortage of safe drinking water and probably much more problems that have already become so evident in the case of the most highly vulnerable areas, such as the small Carteret Islands in the Pacific. Moreover, the sea-level rise impact may be modified, mitigated or aggravated, by other factors: local tectonic movements, land subsidence due to the burden of the heavy urban infrastructure and underground structures or siltation in delta areas. As a result, doing credible risk analyses for particular low-lying areas is very difficult.

Climate-related events also include hurricanes, floods, landslides, avalanches, droughts, heat waves, wildfires and droughts. Together they are called *hydrometeorological disasters*, as opposed to volcano eruptions, earthquakes and tsunamis that form *geolog-*

Table 1: Territories under 1 m above sea level in selected European and Asian countries

Country	Territory <1m a.s.l. sq km	%	Population <1m a.s.l. thous.	%
Europe				
Belgium	1,148	3,8%	262	2,5%
Denmark	3,177	7,4%	155	2,9%
Netherlands	20,277	48,8%	5,139	31,3%
Germany	13,910	3,9%	1,565	1,9%
Poland	3,781	1,2%	345	0,9%
Asia				
Bangladesh (45cm)	15,668	10,9%	5,500	5,0%
Bangladesh	29,846	20,7%	14,800	13,5%
India	5,763	0,4%	7,100	0,8%
Indonesia (60 cm)	34,000	1,9%	2,000	1,1%
Vietnam	40,000	12,1%	17,100	23,1%
Sources: OECD, 2006: 47, Dupont and Pearman 2006:50.				

ical disasters. A database of them all is continuously built by the Centre for Research on the Epidemiology of Disasters (CREED) at the Catholic University of Louvain in Brussels. According to this Centre (Hoyois *et al.*, 2007: 21), in a twenty-year period between 1987 and 2006 there was a big increase in the number of hydrometeorological disasters, with the escalation taking place in the years 1998-2000. In the period between 1987 and 1998 there were 195 disasters of this sort, whereas between 2000 and 2006 as many as 365. The increase amounts then to a worrisome value of 187 per cent. The Intergovernmental Panel on Climate Change (2007b) predicts this trend to continue in the future. Floods, storms, droughts, heatwaves and wildfires are to be more frequent and intense while the geographical extent of their occurrence is expected to shift.

Non-climatic factors

Natural phenomena will become natural disasters if they affect communities particularly vulnerable to their impacts. Vulnerability should be understood here as a function of community's exposure to climatic conditions and its adaptive capacity (Brown, 2008: 18). The exposure of the low-lying Florida coast to sea-level rise is certainly much higher than the exposure of the high cliffs of the northern Cuba. On the other hand, Cuba's capacity to prepare to the increasing intensity of hurricanes is probably lower than the capacity of the United States. This all influence the potential of climate change-related migration on both sides of the Mexican Gulf.

Equally important is the fact that, with the exception of a direct threat to person's life, the decision to migrate is made because of a variety of "push" and "pull" factors. Different root causes of migration are well known. They include economic factors (unemployment, disparities between wages), social factors (welfare, education), environmental conditions (degradation of ecosystems), degraded security conditions (armed conflicts, persecution of minority groups) and other (Renaud *et al.*, 2007: 10). Usually, if not most often, a combination of them contributes to a person's decision to migrate or to stay, and even isolating the most decisive factor of an individual's choice can be impossible. Climate-related factors, such as catastrophic floods or advancing desertification, will fur-

ther complicate people's decisions and its interpretations for academic research and policy-making.

Theorising climate change-driven migration

El-Hinnawi defined *environmental refugees* in 1985 as "those people who have been forced to leave their traditional habitat, temporarily or permanently, because of a marked environmental disruption (natural and/or triggered by people) that jeopardized their existence and/or seriously affected the quality of their life". By the environmental disruption the author of the definition meant "any physical, chemical, and/or biological changes in the ecosystem (or resource base) that render it, temporarily or permanently, unsuitable to support human life" (Renaud *et al.*, 2007: 13).

Though it is not a controversy that environmental factors can influence individual's decisions about migrating, the concept of environmental refugees has, nonetheless, remained highly contested since its very inception. Because of a variety of migration root causes some scholars denied there being anyone who could be called an environmental refugee (see e.g. Black, 2001). Others proclaimed environmental changes to be the main cause of future population movements (see e.g. Biermann and Boas, 2007) and some attempted even to quantify their scale. Myers (2005: 1) assesses the number of people who will migrate as a direct result of climate change to amount up to 200 million in the first half of the 21st century. This number seems to be the most frequently reproduced in papers and articles theorising on climate-related migration, though, as Brown (2008: 4) notes, this "repetition does not make the figure any more accurate". The scepticism about numbers does not, however, imply any criticism of Myers's extrapolation. No one can really accurately assess the future number of people migrating mainly due to the changing climatic conditions. Brown (2008: 11-12) juxtaposes the estimate of 200 million climate migrants with the current global statistics on migration. It is ten times more than today's number of refugees and internally displaced persons and roughly the size of the whole current global migrant population (192 million people live nowadays outside their place of birth).

To define what kind of assistance the 21st century's environmental refugees may need, Renaud *et al.*

Table 2. Identifying Categories of Environmental Migrants

		Inherent Vulnerability of Affected Communities/Persons	Nature of Environmental Degradation			
			Direct, Gradual (e.g. land degradation, pollution)	Indirect, Gradual (e.g. sea-level rise)	Direct, Sudden (e.g. flood, typhoon, earthquake)	Indirect, Sudden (e.g. volcanic ash fallout, drought)
Type of assistance or help available/needed/expected to cope with environmental degradation at point of origin	Self-Help (skills/financial)	Low	III	III	II	II
	State Assistance	Medium	III	III	I-II	II
	International Assistance	High	II-III	III	I-II	II
	No Assistance Expected	Very High	II	II	I	I-II

Key: I = Environmental Refugee, II – Environmentally Forced Migrant, III – Environmentally Motivated Migrant
Source: Renaud et al., 2007: 31.

(2008: 29-32) propose to distinguish between three classes of environmental change-related migrants. The first group would be those *environmentally motivated*. Due to the steadily deteriorating environment they decide to abandon their land in order to pre-empt the worse. Whereas they “may leave”, the second group, *environmentally forced* migrants, “have to leave” so as to avoid the threat. These two categories imply the option to decide to stay or not to stay, or when to leave. For the third group, classified as *environmental refugees*, there is no option other than an immediate escape. In fact, the difference between all could be sought in the swiftness of necessary actions. By combining the nature of possible environmental changes, assessment of inherent vulnerability of communities affected by these changes, and the classification of environmental migrants, Renaud *et al.* propose a matrix identifying the type of assistance that should be rendered to various groups of environmental migrants (see table 2). The proposal is only tentative, and the categories used by the researchers seem to be blurred; however, policymakers and practitioners in the field of migration would probably find it more informative than the discussion of the definition of environmental migration dominating this field of study.

Implications

When it comes to the effects of climate change-driven migration, it might be argued that they probably embrace most of the consequences any mass-scale migration entails. They must then range from the stress of an individual’s adjustment to a new situation (what concerns both migrants and host society members) to the system-wide changes in the composition of societies, labour market implications, and upgrading migration on the political agenda. There are, however, some areas where climate-related population movements are already changing our established ways of thinking.

One of them is the nexus of migration and conflict. In an article published in June 2007 in *Washington Post*, the UN Secretary-General Ban Ki-moon claimed that “...the Darfur conflict began as an ecological crisis, arising at least in part from climate change”. Presumably, for many readers considering the conflict to result from ethnic tensions between Sudanese Arab and black populations the explanation of the Secretary-General was at least surprising. Ban’s article is based on statistics showing that the average precipitation in Sudan has declined some 40 percent since the early 1980s. What was at first con-

sidered by scientists to be an unfortunate quirk of nature was subsequently found to coincide with a rise in temperatures of the Indian Ocean, a symptomatic example of the ongoing climate change. New climatic conditions over the Indian Ocean disrupted the cycle of seasonal monsoons and induced an advancing process of desertification over vast areas of Africa. "It is no accident that the violence in Darfur erupted during the drought," claims Ban Ki-moon. Until then, Arab nomadic herders moved with their livestock to the areas settled by black farmers during the dry season. Farmers gained access to goods traded by Arabs and allowed them to use their wells and pastures. Once the rains stopped, farmers started to fence their land as they feared it would be ruined by the passing herds. At the same time the advancing desert prevented Arabs from continuing their nomadic lifestyle and forced them to migrate to the lands occupied by the black farmers. When there was no longer enough food and water for all, the conflict broke out (Ban, 2007).

The migration from areas undergoing the process of desertification proves to be conducive to the origination of conflicts when people move to other rural areas. It triggers different chain reactions when people migrate to towns and cities. Urban areas offer access to cash economy (rather than subsistence farming) and can make it easier to provide public services. However, rapid and planned urbanisation has serious implications for urban welfare and the provision of public services. Already one-third of the world's urban population lives in slums (Brown, 2008: 32). If climate change increases food and water scarcity in rural areas, the incentive for their dwellers to set out to the cities and look for their earnings there will rise. Not many of them will have a chance to settle elsewhere than in the slums. The prospects of social and economic development of many countries of the South as well as halting raising socioeconomic disparities in some countries of the North will be then even more doubtful than are nowadays.

The situation of slums reflects all the main problems of development: poor quality housing, limited clean water and sanitation, lack of access to professional medical care and education etc. Forced migration undermines the improvement in any of these fields. Its impact is evident, for example, in the case of public health. In north-eastern Brazil, periodic epidemic waves of a parasitic disease called visceral leishmaniasis (VL) have been associated with migration to urban areas taking place after long periods of drought. Not only is population displacement a vector of disease, but also increases the vulnerability of migrating people. It is well documented that refugee populations suffer worse health outcomes than settled populations (Brown, 2008: 31-34).

shamianiasis (VL) have been associated with migration to urban areas taking place after long periods of drought. Not only is population displacement a vector of disease, but also increases the vulnerability of migrating people. It is well documented that refugee populations suffer worse health outcomes than settled populations (Brown, 2008: 31-34).

Apart from new security and development issues connected to climate-related migration, a certain number of novel legal issues arise. The first of them is the legal status of environmental migrants. If they flee their place of residence as a consequence of natural disaster but stay in their country of citizenship, they remain, at least theoretically, under its jurisdiction and protection. However, once a person crosses the national border, he or she is treated as an alien, and no one bears any legal obligation of rendering him or her assistance. The person does not enjoy the status of refugee because, under international law, this can be granted only to persons owing to their "well-founded fear of being persecuted" in their country of nationality. This is what stipulate the relevant provisions of the 1951 Geneva Convention and the 1967 New York Protocol, two universally accepted international treaties relating to the status of refugees. Protection of refugees is also a responsibility of the United Nations High Commissioner for Refugees. Although its mandate has already been expanded to cover other categories of people, it would certainly be unable to cope with a future task of assisting environmental migrants. Not all categories of people migrating due to climate-related factors require special international protection, but some legal solutions are necessary at least for those fleeing the extreme climate events.

The other legal questions arise in the case of those who migrate due to climate processes. This relates in particular to the small island states, some of which are endangered with the total inundation. Various analyses (e.g. Barnett and Adger, 2003: 322) demonstrate that there are four independent states "comprised entirely of low-lying atolls" whose existence is threatened with even small sea-level rise. They include Maldives in the Indian Ocean and three Pacific nations: Kiribati, Marshall Islands and Tuvalu. Large parts of certain other small island states are composed of low-lying atolls, and it is unclear if the higher islands could sustain the population relocated from those atolls that are endangered with submer-

sion. The extinction of small island states, once the question of political fiction, is already a regular item on the agenda of many UN bodies. It is especially difficult to see what rights would be enjoyed by people leaving states that are doomed to become uninhabitable. What will happen with their citizenship if their states cease to exist? Can they form a national minority in the territory of another state? Are they entitled to any compensation for the lost property? Can they still be regarded as indigenous group in the receiving country if that was their status in the country of origin? What obligations, if any, have other states to the populations affected by sea-level rise? These questions have recently been posed especially in the new UN Human Rights Council. The long expressed concerns of small island states are thus becoming more widely recognized. The first ever resolution on human rights and climate change adopted by the Council in March this year is its evidence.

Conclusions

The studies of the possible scenarios of the development of future climate conditions on the Earth suggest that it might strongly influence the patterns of population movements. The correlation between migration and climate factors, be it long-lasting processes or sudden events, is not obvious. Any attempt to measure it must take into account the exposure of the examined community to the climatic conditions as well as the assessment of its capacity to adapt to the future climate. Globally, the impact of climate change is expected to substantially augment the stock of migrants. Some of them will follow the already established routes of mass-scale migration. Many will only migrate locally, having no resources for long journeys but being forced to look for a new domicile due to the worsening climatic conditions. There are always those who set out early to outrun the others and those who flee in the last possible moments. The policymaking in the field of migration should take these differences into account as well as the fact that climatic conditions will not be the only basis of people's decision to leave or to stay.

Those who will leave and especially those who will be forced to leave should already be a subject of concern to the policymakers. There is increasing evidence that these new types of migration flows

when met with certain social and economic circumstances contribute to the outbreak of violent conflicts and hinder the development efforts. They also create new legal problems as different as the general (non-) recognition of environmental refugees under the international law and the definition of the future rights of the citizens of nations endangered with extinction due to sea-level rise.

Widespread attention has recently been given to the issue of climate-related migration. It is certainly worth further research. As cynical as true is, however, the claim that those who are most vulnerable to climate processes, such as desertification, or climate events, such as natural disasters, are not necessarily the ones that are most likely to migrate.

References

- ABC, 2007: PNG - Carteret Islands with a documentary by Steve Marshall, available at <http://www.abc.net.au/foreign/content/2007/s1865416.htm>, accessed 9.3.2008.
- Anthoff David, Nicholls Robert J., Tol Richard S.J., Vafeidis Athanasios T., 2006: Global and regional exposure to large rises in sea-level: a sensitivity analysis, Tyndall Centre Working Paper 96, Tyndall Centre for Climate Change Research, October 2006.
- Ban Ki-moon, 2007: A Climate Culprit In Darfur, Washington Post, June 16, 2007, page A15, available at: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/06/15/AR2007061501857.html>, accessed 10.2.2007.
- Barnett Jon, Adger W. Neil, 2003: Climate Dangers and Atoll Countries, *Climatic Change* 61, pp. 321-337.
- Biermann Frank, Boas Ingrid, 2007: Preparing for a Warmer World: Towards a Global Governance System to Protect Climate Refugees, *Global Governance Working Paper No. 2003*, November 2007.
- Black Richard, 2001: Environmental refugees: myth or reality?, UNHCR New Issues in Refugee Research, Working Paper No. 34, March 2001.
- Brown Oli, 2008: Migration and Climate Change, IOM Migration Research Series No. 31, International Organization for Migration, Geneva.
- CNN, 2007: World's Untold Stories: That Sinking Feeling, a documentary by Steve Marshall, part 1 available at <http://edition.cnn.com/video/>

- player/player.html?url=/video/tech/2007/01/16/geissler.big.melt.carteret.island.itn, part 2 available at <http://edition.cnn.com/video/#/video/specials/2007/05/21/untold.stories.sinking.part.02.cnn?iref=videosearch>, added May 21, 2007, accessed 9.3.2008.
- Dupont Alan, Pearman Graham, 2006: Heating up the planet. Climate change and security, Lowy Institute Paper 12, Lowy Institute for International Policy.
- Hoyois P., Below R., Scheuren J-M., Guha-Sapir D., 2007: Annual Disaster Statistical Review: Number and Trends 2006, Centre for Research on the Epidemiology of Disasters (CRED), School of Public Health, Catholic University of Louvain, Brussels, May 2007.
- IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change), 2007a: Summary for Policymakers, in: Climate Change 2007: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Forth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change, Cambridge University Press, Cambridge and New York.
- IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change), 2007b: Assessment of observed changes and responses in natural and managed systems, in: Climate Change 2007: Impacts, Adaptation and Vulnerability. Contribution of Working Group II to the Forth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change, Cambridge University Press, Cambridge.
- Myers Norman, 2005: Environmental Refugees: an emergent security issue, OSCE 13th Economic Forum, Prague, 23-27 May 2005.
- OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development), 2006: Metrics for assessing the economic benefits of climate change policies: sea level rise, 26 July 2006.
- Red Cross/Red Crescent Climate Centre, 2007: Climate Guide, The Hague, November 2007.
- Renaud Fabrice, Bogardi Janos J., Dun Olivia, Warner Koko, 2007: Control, Adapt or Flee: How to Face Environmental Migration?, InterSecTions (Interdisciplinary Security Connections), Publication Series of UNU-EHS (United Nations University, Institute for Environment and Human Security), No. 5/2007.
- UN (United Nations), 2007: United Nations Security Council, 5663rd meeting, 17 April 2007, New York, document no S/PV.5663.
- UNHCR (United Nation high Commissioner for Refugees), 2002: Environmental migrants and refugees, Refugees, No 127, 2002, pp. 12-13.
- United Nations Climate Change Conference, 2007: Daily Programme, 4 November 2007, Bali; available at <http://unfccc.int/resource/docs/2007/cop13/od02.pdf>, accessed 9.3.2008.

CO-REACH Social Sciences Conference 15.–16.5.2008 Peking, Kiina

British Academy:n ja Chinese Academy of Social Sciences:in (CASS) yhdessä järjestämässä tapahtumassa professori Duncan Gallie (vas.), Foreign Secretary ja exofficio Vice President of British Academy, lausui tervetulosanat. Scientific Secretary Anouk Tso ja professori Li Hanlin, Director General, Bureau of Scientific Management, CASS, toivat myös omat tervehdyksensä tapahtumaan. British Academy kutsui Suomesta tapahtumaan professori Kauko Laitisen, Helsingin yliopisto, ohjelmapäällikkö Petteri Pietikäisen, Suomen Akatemia ja tutkimusjohtaja Elli Heikkilän, Siirtolaisuusinstituutti. Kuva: Elli Heikkilä.

Razain perheen tapaus: turvapaikanhakijasta työnhakijaksi

Anna G. Mikkonen ja Perttu Salmenhaara

Suomen maahanmuuttopolitiikka on perinteisesti perustunut muihin kuin työvoimapolitiisiin syihin. Vanhasen I Hallituksen vuoden 2006 maahanmuuttopolitiisessa ohjelmassa työperäisten muuttajien osuutta kaikesta maahanmuutosta suositellaan kuitenkin kasvatettavaksi huomattavasti.

Idea työvoimavetoisessa maahanmuuttopolitiikassa on tuttu mm. useissa Euroopan maissa II maailmansodan jälkeen harjoitetuista vierastyöläispolitiikoista. Ne perustuvat sodanjälkeisen jälleenrakennuksen ja osin siihen liittyneen taloudellisen noususuhdanteen aiheuttamaan työvoiman kysynnän kasvuun. Taloudelliset suhdanteet ja niiden mukana työvoiman kysyntä kääntyivät laskuun vuoden 1974 aikoihin kansainvälisen öljykriisin vuoksi. Vierastyöläispolitiikat olivat tuoneet eurooppalaisiin maihin paljon ulkomaalaisia siirtotyöläisiä, joiden ajateltiin poistuvan maasta, kun työvoiman kysyntä laskee. Paluumuuttoa tapahtui kuitenkin vain murto-osa oletetusta.

Seurasi laajoja integraatio-ongelmia, koska maahanmuuttajien ainoaksi tavaksi kiinnittyä yhteiskuntaan oli käsitetty työ. Vaikka Vanhasen hallituksen linjaama maahanmuuttopolitiikka perustuu väestöllisiin syihin, eikä taloudellisiin suhdanteisiin, keskeinen pulma on sama muusta syystä kuin työn vuoksi maahan muuttavien ihmisten sosiaalisten integraatiotarpeiden vähättely. Käytännössä maahanmuuttoa ei voi rajata vain työperäiseen maahanmuuttoon, vaan maahanmuuton syitä on väistämättä useita eri henkilöillä eri syitä.

Tämä johtuu pääasiassa kolmesta asiasta. Ensinnä, Suomea(kin) sitovat kansainväliset sopimukset, jotka oikeuttavat maahanmuuttajat perheenyhdistä-

miseen. Perheessä, jossa on yksi työluvan saanut henkilö, saattaa olla muita, joilla työvoima ei ole työ- (ja oleskelu-) luvan peruste.

Toiseksi, kansainvälinen muuttoliike on sosiaalinen prosessi, jossa yksilöiden muuttamispäätökset perustuvat pitkälti muihin kuin taloudellisiin syihin. Näistä syistä mainittakoon tutuilta saatu informaatio. Ihmisten muuttaessa työn vuoksi maasta toiseen nämä sosiaaliset verkostot ”venyvät” maiden- tai jopa maitten välisiksi. Ihmisten muuttopäätöksiin vaikuttaessaan ne ohjaavat siirtolaisuusvirtoja. Näin syntyy ns. ketjumuuttoa, jossa maahanmuuton motiivi on usein muu kuin taloudellinen.

Kolmanneksi, on työvoimapolitiikoissa usein uskotua yleisempää, että maahanmuuttajat asettuvat maahanmuuttomaahan pysyväisluonteisesti. Tällöin maahanmuuttajaväestön rakenne monipuolistuu edelleen, kun ensimmäinen polvi vanhenee, syntyy toinen ja kolmas.

Ollaan tilanteessa, jossa maahanmuuttajaväestö koostuu eri syistä maahan muuttaneista, on ikärakenteeltaan monipuolinen lapsista vanhuksiin ja maahanmuutto on prosessina jatkuva.

Sosiaalisten ja rakenteellisten tekijöiden vaikutus maahanmuuttoprosessiin on siten suuri. Puhtaan sattumankaan merkitystä ei voi vähätellä, vaikkei se tilastollisina korrelaatioina näykään. Kaikki edellä mainitut tekijät ohjaavat yksilöiden käyttäytymistä ja vaikuttavat maahanmuuton rakenteeseen. Tieteellisemmästä, makrotasoisesta näkökulmasta katsoen syntyy transnationaaleja verkostoja, jotka ohjaavat maahanmuuttovirtoja. Viranomaiset, tutkijat ja poliitikot kuitenkin usein unohtavat, että mikrotasolla ollaan tekemisissä oikeiden ihmisten kanssa. Eri maiden maahanmuuttosäännösten, työ- ja oleskelulupasäännösten ja käytäntöjen puitteissa tämä sosiaalinen todellisuus voi muodostua jokseenkin surrealiseksi. Tässä kerromme afganistanilaisen Razain perheen tarinan.

VTM Anna G. Mikkonen on jatko-opiskelija Helsingin yliopiston sosiaalipsykologian laitoksella ja Perttu Salmenhaara on valtiotieteiden lisensiaatti, joka tekee väitöskirjatyötä Helsingin yliopistolla.

Pakomatka Pohjoismaihin ja isoveljen katoaminen

Razain perheelle kävi niin kuin monille muillekin pakolaisperheille ja suvuille, jotka päätyivät sattuman ja erilaisten syiden takia pakolaisiksi hajalleen eri maihin.

Perhe eli tavallista, keskiluokkaisen monilapsisen perheen elämää Kabulissa, kunnes Taliban tuli valtaan 1990-luvun lopulla. Perheen isän väkivaltaisen kuoleman jälkeen äiti päätti, että perheen on päästävä turvaan. Salakuljettajat eivät voineet ottaa enempää kuin kolme henkeä kerrallaan. Lopulta vanhin poika Oswal, 19, lähetettiin matkaan kahden nuoremman sisarusen Zarminan, 17, ja Ahmadin, 9, kanssa. Päämääränä olivat Pohjoismaat, mutta Suomesta perhe ei tiennyt mitään. Nuoremmat sisarukset joutuivat pakomatalla eroon isoveljestä ja päätyivät monien vaiheiden jälkeen Suomeen vastaanottokeskuksen alaiseen ryhmäkotiin Joensuun lähistölle vuonna 2000.

Pitkään turvapaikkapäätöksen odotukseen onnellinen loppu

Kaikki pelkäsivät matkalla kadonneen Oswalin kuolleen, mutta Punaisen Ristin henkilöjäljityksen avulla hänet löydettiin vajaan vuoden kuluttua Tukholmasta. Sinä aikana Zarmina ja Ahmad olivat oppineet suomenkielen ja kävivät jo täyttä vauhtia peruskoulua ja lukiota. Turvapaikkaprosessin kahden vuoden piinallinen odotus palkittiin, kun sisarukset saivat pysyvät oleskeluluvat (ns. A-status). Oswal taas oli saanut turvapaikkapäätöksen Ruotsissa puolessa vuodessa, opiskellut ruotsia, koulutautunut kokiksi ja aloittanut työt ravintola-alalla.

Perheenyhdistäminen: melkein koko perhe Suomessa

Alaikäisenä Ahmadilla oli mahdollisuus hakea pakolaisen perheenyhdistämisen avulla (ilman vaatimusta toimeentulo- ja elatusvelvollisuudesta) äitiä ja kolmea alaikäistä sisarustaan Suomeen. Viisikymppinen äiti ja kaksi veljeä saapuivatkin Suomeen vuonna 2002. Iloista jälleennäkemistä varjosti kuitenkin se, että pakkonaimisiin joutunut 17-vuotias sisko vauvansa kanssa ja vanha mummu joutuivat jäämään Pakistaniiin, sillä heitä ei katsottu ulkomaalaislain tarikoittamiksi ydinperheen jäseniksi, jotka olisivat oikeutettuja perheenyhdistämiseen.

Isoveli Oswal pyysi perhettä muuttamaan Joensuuta Turkuun ja lopulta Helsinkiin ollakseen lähempänä Tukholmaa. Lomilla matkustetaan laivalla kaupunkien välillä ja vietetään aikaa mahdollisimman paljon yhdessä. Muihinkin eri maissa asuviin sukulaisiin ollaan tiiviissä yhteydessä internetpuhelijujen avulla.

Perhe kototutunut omalla tavallaan

Lukion jälkeen Zarmina on suorittanut ammattitutkintututkinnon ja toiminut tulkkina mitä erilaisimmissa asiointitilanteissa eri puolilla maata. Hän pääsi yliopistolle opiskelemaan venäjää, mutta päättikin opiskella terveydenhoitajaksi. Terveysalan opintoihin liittyy myös osa-aikainen työpaikka apteekissa.

Diabetesta sairastava äiti on ollut Suomessa nyt viisi vuotta. Hän saa pientä työmarkkinatukea ja on hoitanut kotia, pitänyt perheen herkullisissa kotimaan ruuissa ja käynyt suomenkurseilla, vaikka uuden kielien oppiminen onkin ollut hidasta. Nauraen hän kertoo oppineensa kurseilla välillä enemmän somalia ja kurdia kuin suomea. Hän haluaisi päästä työharjoitteluun päiväkotiin tai keittiöön, jotta työllistyminen helpottuisi, mutta työvoimatoimisto ei osoita paikkaa, vaan se pitäisi itse löytää.

Zarminan mukaan äidin kanssa tulleilla veljillä 'kävi tosi hyvä tuuri'. Veljet saivat kielikurssien puutteessa eläkkeelle jääneeltä opettajanaapurilta yksityisopetusta. Valmistava koulu ja kansainvälinen kohtaamiskeskus Turussa auttoivat myös. Veljet pääsivät Helsingissä ammattikouluun ensi yrittämällä. He opiskelivat koneistajiksi ja työllistyivät samaan firmaan alan töihin. Lisäksi he tekevät vuoroja ravintolassa ja ruokakaupassa. Toinen veljistä harkitsee vielä jatko-opintojakin. Äiti ja Ahmad taas ovat hankkineet lisätienestettä jakamalla lehtiä.

Ahkera ja säästäväinen perhe on ostanut säästöillään ja Kabulin kotitalon myynnin sekä kuolleen sukulaisen perinnön avulla asunnon Helsingin Pasilasta. Asuntolainaa lyhennetään Zarminan ja toisen veljen tuloista. Zarminan tulkin töiden ja muun perheen liikkumisen helpottamiseksi he ovat hankkineet myös auton.

'Vanhin veli olisi kuin isä meille'

Zarmina ja Ahmad kuvaavat vanhimman veljen erityisasemaa perheessä aviomiehen ja isän kuoleman jälkeen: 'Meidän kulttuurissa ja uskonnossa on tärkeää,

että veli voisi asua yhdessä meidän kanssa kuin isä ja perheen vanhin mies ja hoitaa äitiä ja meitä.’ Roshan äiti jatkaa: ’Sinä et tiedä tai ehkä ymmärrät enemmän kuin suomalaiset, kun olet asunut ulkomailla. Meille perhe on todella tärkeä. Meillä 18 vuotta ei tarkoita mitään, Afganistanissa hän kuuluu perheeseen.’

Zarmina kertoo, ettei ole ollut helppo päättää, mitä tehdä, jotta he voisivat asua samassa maassa. Afganistaniin palaaminen ei ole tällä hetkellä realistista eikä turvallista, vaikka sukulaisia tapaamassa ja perheen asioita hoitamassa hän onkin siellä käynyt. Ei tuntuisi järkevältä, että koko Suomessa asuva perhe muuttaisi Ruotsiin ja opettelisi uuden kielen ja aloitaisi taas kotoutumisen alusta. Ahmadilla ja Zarminalla on koulu ja opinnot kesken. Perheen sukulaisia on myös muissa Euroopan maissa ja Australiasa, mutta Razait eivät halua muuttaa Suomesta, johon he ovat jo niin kiintyneitä, etteivät menisi minnekään muuta kuin käymään.

Niinpä perhe suunnitteli, että Oswal muuttaisi tuoreen afganistanilaisen vaimonsa kanssa Suomeen ja hakisi työlupaa Suomesta. Toivoa pantiin myös siihen, että veljen sujuvasta ruotsin- ja venäjänkielen taidosta olisi apua työnhaussa Suomessa. Työpaikan löytäminen osoittautui kuitenkin vaikeaksi, eikä esim. ravintoloista, siivouksesta tai ruotsinkielisistä päiväkodeista onnistunut, sillä aina vaadittiin suomenkielen taitoa. ’Monet ulkomaalaiset siivoajat puhuvat huonosti suomea, mutta silti he tekevät työtä. Suomi on kaksikielinen maa, miksi ruotsi ei auta yhtään?’, Zarmina ihmettelee. Perhettä epäilyttää, että suomalaiset luottavat eurooppalaisiin työntekijöihin enemmän kuin esim. aasialaisiin.

Lopulta Zarmina onnistui työnantajansa kautta saamaan Oswalille työpaikan apteekin varastosta Helsingistä. Vakituiseen ja täysiaikaiseen työhön oikeuttavan työsopimuksen kirjoitettuaan Oswal irtisanoi asuntonsa ja vakituiseen työpaikkansa Tukholmassa ja muutti perheensä luokse Helsinkiin viime kesänä.

Kielteinen työlupapäätös järkytys ja suuri pettymys

Koko perhe oli järkyttynyt ja pettynyt, kun täysin vastoin heidän odotuksiaan Oswal sai työperusteeseen oleskelulupahakemukseen kielteisen päätöksen. Tuntui epäloogiselta, että vaikka on työpaikka, ei saakaan aloittaa työntekoa.

”Me ollaan kaikki surullisia. Tosi paha mieli mulla, paljon itkin, se häiritsee mun mieltä koko ajan. Tekis mieli huutaa ja itkeä oikein kovaa. Itken kotona, kun olen siellä yksin. Sokeriarvot meni koholle, kun päätös tuli. Jouduin lääkäriin. Suomi ei hyvä,” äiti Roshan kertoo osittain itse suomeksi, osittain lastensa tulkkamana.

”Tietysti suomalaisilla on etusija, mutta suomalaiset eivät tyydy huonoihin palkkoihin. Ennen tätä mulla oli erilainen kuva Suomesta. Ennen luulin, että jos on koulutusta, ulkomaalainenkin saa töitä,” Zarmina jatkaa. ”Meillä meni kesä ihan pieleen”, Ahmad kuvaa perheen tunnelmia. ”Sellaista kesää en oo kokenut, paitsi joskus menneisyydessä. Mä haluan uusi kesäloma!”

Ensimmäinen shokki tuli, kun ennen lopullista päätöstä Ulkomaalaisvirastosta (Uvi, nykyinen Maahanmuuttovirasto) tuli kirje, jonka otsikossa varoitettiin mahdollisesta maasta karkotuksesta, jos lopullinen päätös on kielteinen. Selvisi myös, ettei työvoimatoimisto puolla hakemusta sillä perusteella, että Suomesta on saatavilla suomalaista työvoimaa samaan tehtävään kohtuullisessa ajassa. Työvoimatoimiston osapäätös on Uvia sitova. Pakolaistausta ja humanitaariset syyt taas eivät vaikuta päätöksentekoon enää työlupaa haettaessa.

Zarmina teki Oswalin puolesta Uville lausunnon, jossa pyydettiin huomioimaan sosiaaliset, perheen yhtenäisyyteen liittyvät Suomeen tulon syyt. Samalla selitettiin, että Oswal haki työlupaa vasta Suomesta käsin, sillä hän ei tiennyt, että (ns. hallitun maahanmuuttopolitiikan periaatteiden mukaan) työlupaa tulee hakea jo ennen Suomeen tuloa. ”Yhtä hyvin olisi voinut hakea jo Ruotsista, mutta kun ei tiennyt. Hän olisi valmis tekemään mitä työtä vain”, Zarmina selittää.

Mikä ratkaisuksi?

Oswal ei halunnut eikä voinut jäädä toimeettomana ja ilman tuloja Suomeen odottelemaan tilanteen järjestymistä paremmin päin, vaan palasi vapaaehtoisesti Ruotsiin aloittamaan taas elämänsä siellä uudestaan. Kaverien nurkissa asumisen jälkeen löytyi pikkuhiljaa uusi asunto, työpaikka, huonekalut jne. ”Veli on pettynyt, me kaikki ollaan, mutta hän aikoo yrittää uudelleen”, Zarmina kertoo. On kuitenkin vaikea löytää Suomesta työpaikkaa, jonka perusteella uuden työlupahakemuksen voisi tehdä. Kielteisestä työlupapäätöksestä ei kannattanut valittaa ilman työnantajan lausuntoa asiasta.

Ruotsissa tilannetta mutkistaa käytännön asioiden järjestymisestä huolimatta se, että Oswalin vaimo on

erittäin nuori ja tullut vasta hiljattain Afganistanista Ruotsiin. Lisäksi vaimo on raskaana, eikä osaa ruotsia vielä ollenkaan. Hän on päivät pitkät yksin kotona Oswalin ollessa töissä, on yksinäinen ja masentunut, vaikka onkin tullut Ruotsiin vapaaehtoisesti avioliiton takia. 'Hän ei jaksa yksin, hän voi vaikka tulla hulluksi. Vauvan syntymä tulee olemaan iso muutos. Oswal on huolissaan, mutta hän ei voi tehdä mitään', Zarmina kertoo. Koko perhe haluaisi tukea Oswalin vaimoa ja auttaa vauvan hoidossa, mutta tällä hetkellä se ei näytä mahdolliselta muuta kuin kolmen kuukauden mittaisen turistiviisumin turvin joko niin, että äiti matkustaa Tukholmaan tai vaimo tulee välillä Helsinkiin.

Kansalaisuudesta ratkaisu työlupaongelmaan?

Zarminalla on ainoana perheestä Suomen kansalaisuus, jonka hän sai ennätysnopeasti kahdes- ja kuukaudessa jo muutama vuosi sitten. Ahmad ai-

koo hakea kansalaisuutta heti, kun täyttää 18 vuotta. Nyt Ahmadilla on vain muukalaispassi, jolla ei saa viisumia tiettyihin maihin eikä pääse sen takia osallistumaan esim. koulun retkille. "Ihanaa, ensi vuonna mä voin saada kansalaisuuden!", Ahmad iloitsee jo etukäteen. Äitikin haluaisi hakea Suomen kansalaisuutta, mutta pelkää kielitaitokokeen olevan este. "Voisiko vanhoille ihmisille olla eri kriteerejä? Voisiko lääkäri kirjoittaa todistuksen kielen oppimisen vaikeudesta?", Zarmina pohtii.

Suomen kansalaisuudet eivät kuitenkaan auta veljen perheen saamisessa Suomeen eikä muutto Ruotsiin ole ainakaan tällä hetkellä vaihtoehto. Sitä paitsi siellä saatettaisiin törmätä samoihin lupavaikeuksiin, kuin Oswal nyt Suomessa. Ruotsissa kansalaisuutta voi hakea vasta kahdeksan vuotta maassa asuttuaan. Vaadittu aika tulee Oswalilla täyteen ensi vuonna, mutta hakemuksen käsittelyaika saattaa vaihdella. Ruotsin kansalaisena hänellä olisi oikeus työntekoon Suomessa.

International Conference on Spatial Challenges of Future Demographic Re-structuring was held in 8–9 August 2008, Mannheim, Germany

International Geographical Union, Commission on Population and Vulnerability, the members of steering group. From the right: Professor Jianfa Shen, Hong Kong, Professor Paul Gans, Germany, who was the Chair of Local Conference Organizing Committee in the University of Mannheim, Professor Allan Findlay, Scotland (Chair of the Commission) and Research Director Elli Heikkilä, Finland.

Suomalaisena Luxemburgissa

Max Manner

“Mir wëlle bleiwe wat mir sin”

Maailmalla järjestetään kaikenlaisia arvaamattomia joukkotapahtumia. Näihin kuuluu esimerkiksi Pampolonan härkäjuoksu, jossa viiletetään punaiset huivit hulmuten pitkin kapeita kujia teräväsarvisten härkien seuratessa vauhkoina perässä. Vaarana Pamplonassa on tietysti se, että jää joukon jalkoihin ja saa lopulta mylvivän härän sarvesta syvälle keuhkoonsa. Toisena listallani tulevatkin sitten perinteiset supisuomalaiset pihatalkoot - niissä tulee monesti luvattua kaikenlaista, ja joskus jopa ihan selvin päin, kuten tämänkin artikkelin kirjoittaminen todistaa. No, ei se mitään, tartutaan siis härkää sarvista ja sukelletaan pikaisesti Luxemburgiin, Euroopan vihreään sydämeen. Samaan hengenvetoon tilastonikkareille tiedoksi, että tämän jutun häivähdyksenomaisia tuokiokuvia on turha sen suuremmin missään siteerata – kaikki esille ottamani tiedot ovat sängen subjektiivisista lähtökohdista ammennettuja ja perustuvat pelkästään omakohtaisiin kokemuksiin, havaintoihin ja huhupuheisiin, ei niinkään laajoihin ja kaikenkattaviin lähdearkistoihin.

Maailman ainoa suurherttuakunta

Luxemburg on valtiomuodoltaan parlamentaarinen monarkia. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että maa tottelee nimitystä suurherttuakunta, jossa on yksikamarinen parlamenttijärjestelmä. Periaatteessa maata johtavat marionetteina kansan suuresti rakastamat suurherttua Henri, ristimänimeltään Henri Albert Gabriel Félix Marie Guillaume sekä vaimonsa suur-

---

Max Manner on Turkulainen Luxemburgissa asuva kirjailija, jonka ensimmäinen dekkari ilmestyi v. 2007.

herttuatar Joséphine-Charlotte. Käytännössä valta kuulunee kuitenkin vahvasti vanhoilliselle ja oikeistohenkiselle parlamentille. Maassa vallitsee katolilainen kirkkojärjestelmä.

Luxemburgin pääkaupunki on nimeltään, yllätys yllätys, Luxemburg. Koko maan pinta-ala on vain noin 2 500 neliökilometriä. Tämä tosiseikka tarkoittaa sitä, että alue on 500 neliökilometriä pienempi kuin Ahvenanmaa. Asukkaita maassa on pyöreät 500 000. Vaikka määrä ei välttämättä tunnukaan kovin suurelta, kuvitelkaapa samankokoinen väkijoukko Ahvenanmaalle. Alkaahan käydä melkoinen vilske Maari-anhaminassa, ça va?

Kun lukuun lisätään vielä noin 150 000 rajojen ulkopuolella asuvaa, mutta maassa päivittäin työskentelevää ihmistä, lempi- tai liikanimeltään *les frontaliers*, saa helposti oikean käsityksen arkipäivien vilkkaudesta. Arki onkin Luxissa varsin elävää aikaa, ja pääkaupunkia ympärivät moottoritiet matelevat ruuhkaisina ketjuina aamuin illoin. Kuvaavaa on, että 60 km:n matkaan Ranskan lähimmästä ”suurkaupungista” Metzistä saattaa arkiamuisin ja omalla autolla kulua mitä tahansa tunnin ja viiden tunnin väliltä, ruuhkista ja tiellä sattuneista onnettomuuksista riippuen. Juna olisikin monelle naapurivaltiosta työssäkäyvälle varteenotettavampi vaihtoehto, mutta näillä seuduilla yksityisautoilu on yhä arvossa arvaamattomassa. Luxemburgin viikonloput ovatkin sitten puolestaan melko rauhallisia, ja satunnaisesta ohikuljijasta kaupunki saattaa vaikuttaa jopa hämmästyttävän ”uneliaalta”. Mikään bilettäjänsä toivekaupunki Luxemburg ei tosiaankaan ole, vaikka kahviloita, baareja ja pubeja riittääkin joka kadunkulmaan. Yökerhojen jytkekin saattaa kuulua harvakseltaan sieltä täältä, jos jaksaa olla oikein tarkkana, ja niiden takapihoille pystytetyt valonheittimet riipivät tummaa taivaankantta yksittäisinä valkeina soihtuina.

Kansojen ja kulttuurien sulatusuuni

Asukasluvusta noin 40 % (n. 200 000 asukasta) koostuu ulkomaalaisista maahanmuuttajista, joista huomattava valtaosa on portugalilaisia. Vertailun vuoksi todettakoon, että suomalaisia maassa asuu noin 1 500. Portugeesien vaikutus katukuvaan ja Luxemburgin arkeen on silmiinpistävä. Jos maan yhteiskunta- ja elinkeinorakenteen arvojärjestystä halutaan kuvata pyramidinomaisena kartiona, jossa huippua edustaisivat yhä laajenevan EU-byrokratian virkamieskunta kymmenine virastoineen, rikkaat paikalliset kiinteistöjen omistajat ja arviolta 250:n eri pankkiryhmittymän tuhannet sikkariportaant pankkiirit, alimmalta portaalta löytyisivät siivoajat, taksikuskit, pubinpitäjät ja rakennustyöläiset. Tämä pyramidin pohjakerros on käytännössä lähes kokonaan portugalilaisten miehittämä. Miksikö? Eräs versio tarinasta juontaa juurensa toiseen maailmansotaan ja silloisen suurherttuaperheen maastapakoon. Luxemburg, kuten moni muukin Keski-Euroopan valtio noina aikoina, tallottiin natsi-Saksan rautasaappaan alle. Portugali tarjosi monarkioille pakopaikan, ja siitä seurannut kiittollisuudenvelka mahdollisti portugalilaisten massamuuton Luxemburgiin viime vuosisadan keski- ja loppuvaiheilla.

Katukuva on siis äkkiseltään katsottuna värikäs ja väkeä on ympäri maailman, voidaan kai puhua jonkinlaisesta kulttuurien sulatusuunista. Tämän johdosta atmosfääri on yleisesti ottaen suhteellisen rento ja asiat tapahtuvat toisinaan melkoisella *manjama*-periaatteella. Tähän tuskin täydestä sydäimestään yhtyvät maan lukuisissa pankeissa ja muissa sijoituslaitoksissa työskentelevät: kansainvälisen rahamaailman bisnes on äärimmäisen kovaa ja työstressi melkoinen. Monet EU-virkamiehet ja pankkitoimihenkilöt tekevätkin huomattavan pitkiä työpäiviä, tosin poikkeuksiakin löytyy kuten aina.

Rikoksia ja rakkautta

Luxemburgin kaupunki on tilastojen valossa yksi maailman turvallisimmista kaupungeista. Rikollisuutta on jossain määrin tietysti kaikkialla, mutta täällä saa kaupungilla kulkea öiseenkin aikaan edelleen melko rauhassa, kunhan nyt jotenkuten tietää ja tuntee paikat. Rautatieaseman seutu, *Gare*, ja sen muutamat korttelit ovat Luxissakin kaikkein levottominta seutua – huumekauppa, prostituutio ja tyttöbaarit ovat alueella

melko yleisiä ja kaikkien halukkaiden tavoitettavissa. Eniten ongelmia rikosmielessä tuottavatkin kouluihin asti ulottuva huumekauppa sekä rajan pinnassa sijaitsevat, taloudellisessa ahdingossa elävät Ranskan paikkakunnat, joista eri kansallisuuksia edustavat konnat tekevät Luxemburgiin omia ristiretkiään - tämä kaikki siis tavallisen kaduntallaajan näkökulmasta. Mitä sitten tapahtuu kansainvälisen pankkimaailman verhojen takana, se jäänee tavalliselta kadunmieheltä pelkkien arvailujen varaan. Rahanpesusta tietysti kuiskitaan aina, mutta sama kohtalo ja ikuisuuksiin asti ulottuvat huhut koskettavat niin Sveitsiä, Itävaltaa kuin Liechtenstainiakin.

Luxemburgin kaupunki on yksi Euroopan vanhimmista. Ensimmäiset kaupunkimaiseen asutukseen pyrkineet olivat muinaisia roomalaisia, jotka perustivat yhä näkyvissä olevan *Bock*-linnoituksen kaupungin nykyiseen ytimeen. Ardennien *kreivi Siegfried* osti linnoituksen, toiselta nimeltään *Castellum Lucilimburchuc*, roomalaisilta vuonna 963 ja alkoi kehittää kaupunkia edelleen. Linnoituksista muodostui vuosisatojen saatossa vihollisille varsin vaikeasti vallattava kokonaisuus, *pohjolan Gibraltar*.

Siegfriedin vaimo, *Melusina*, oli rakastettu henkilö ja tunnettu köyhien, sairaiden sekä vanhusten ystävänä.

Jotain muutakin arvoituksellisen poikkeuksellista Melusinassa oli; perimätiedon mukaan nainen oli oikeasti merenneito ja erään traagisen tapahtuman seurauksena hän päätti päivänsä kaupungin keskustaa halkovan *Alzette*-joen pyörteisiin. Yhä nykyään väitetään, että tarkkasilmäisimmät ja onnekkaat saattavat havaita Melusinan sykähdyttävän kauniin hahmon virran peilailevissa heijastuksissa. Totta se on, olen nähnyt tuon häilyvän kuvajaisen itsekin monta kertaa.

Kielet ja elintaso

Luxemburg on virallisesti kolmikielinen maa. Maassa puhutaan saksaa, ranskaa ja luxemburgia, *letzebuergish*. Englannillakin pärjää kohtalaisesti, kuten kai tänä päivänä kaikkialla Euroopassa – maan virkamiesten tulee myös, ainakin periaatteessa, osata englantia. Luxemburgilaiset lapset oppivat jo koulussa monikielisiksi: koulu käydään niin saksaksi, ranskaksi kuin omallakin kielellä. Englanti tulee yleisesti kuvaan mukaan opintojen edessä, joten voidaan perustellusti väittää, että luxemburgilaiset nuoret ovat koulun loppuessa nelikielisiä.

Maan bruttokansantuote on Euroopan kärkiluokkaa, ja kaikkien maailman maiden kyseeseen tullessa tällä hetkellä kai viidenneksi korkein. Olenkin kuullut jossain sanottavan, että Luxemburg on kuin Monaco ilman merta. Tämänkin piirteen erottaa vaivatta katukuvasta. Uusi Range Rover on täällä paljoakaan karrikoimatta yhtä yleinen näky kuin Nissan Almera Suomessa. Todellisenä autofriikkinä muistan alkuaikoina istuneeni kauniina kesäpäivänä puistonpenkillä lähellä vilkasta risteystä ja seuranneeni tuntikausia ohisoljuvaa liikennettä enemmän tai vähemmän haltioituneena. Kun punaisiin valoihin lopulta pysähtyivät peräkkäin uutuuttaan kiiltelevät Lamborghini Gallardo, Ferrari Enzo ja Porsche Carrera GT, tunsin olevani onneni kukkuloilla. Ja tästäkin huolimatta, autolla ei täällä pysty pätemään, vaikka kuinka haluaisi – nurkan takaa tulee aina kalliimpia ja komeampia kapistuksia vastaan.

Korkea tulotaso näkyy muuallakin kuin autoissa, eikä välttämättä aina kovin positiivisessa mielessä. Kiinteistöjen osto- ja vuokrahinnat ovat huikeita. Ellei halua asua aivan periferiassa, keskivertoperheen on vaikea löytää itselleen sopivaa omakotitaloa alle 500 000 euron ja 3-4 huoneen asunnosta saa pulittaa vuokraa yleensä yli 2 000 euroa kuukaudessa. Vuokraisäntämme myi taannoin hallussaan olleen suojaisan 400 neliön

tontin - automatkaa tontilta kaupungin keskustaan on viitisen minuuttia, kauppahinta 650 000 euroa.

Ruokakin on melko tyyristä, täysi ostoskärryllinen normaaleja elintarvikkeita kustantaa helposti reilut 200 euroa. Sama ostoskärryllinen vaikkapa Saksassa maksaa lähes puolta vähemmän, 100-120 euroa.

Halpoja, tai vähemmän kalliita asioitakin Luxemburgissa on. Niihin kuuluvat jo edellä mainitut autot sekä alkoholi, tupakka ja polttoaineet. Muuttaessani maahan viitisen vuotta sitten 95E maksoi vajaan 90 senttiä, diesel vajaan 80 senttiä. Lyhyt tupakka- ja tähyilytauko parvekkeella paljastaa tämän päivän lukekat: Q8:n taulussa komeilevat nyt luvut 1,265 ja 1,275, eli diesel on tällä hetkellä kymmenisen senttiä kalliimpaa kuin lyijytön bensiini. Kummallista?

Varsinaista dieselveroa ei maassa kuitenkaan tunneta, autojen vuosittainen muutaman sadan euron käyttömaksu sen sijaan on käytössä.

Kuohuviiniä kelissä kuin kelissä

Aiemmin mainittu alkoholi ja sen käyttö kuuluvat täällä kulttuuriin, aina ja kaikkialla. Muutama lasi olutta, kuohu- tai punaviiniä lounaalla eivät ole mikään kauhistus, pikemmin sääntö kuin poikkeus. Alkoholit ovat yleisesti myynnissä bensa-asemilla, pikupuideissa ja suuremmissa tavarataloissa, eivätkä niiden hinnat huimaa päätä. Niitä maistellaan ja maistatetaan mitä eriskummallisimmissa paikoissa. Muistan eräänkin joulukuisen lauantai-aamupäivän, kun tuli asiaa rautakauppaan. Kyseisessä yrityksessä vietettiin sattumoisin vuosijuhlaa ja ulkosalle oven eteen oli ostoksilla käyneille järjestetty ilmainen olut- ja kuohuviinitarjoilu. Siinä sitä sitten seisokeltiin kuohuvat kädessä kuin parhaimmassakin cocktail-tilaisuudessa, hiekkapaperit ja maalipurkit toisessa kourassa. Lasin pari kumottuaan asiakkaat kiittelivät hymyillen, astelivat parkkipaikalle ja hyppäsivät autoihinsa. Tämä ei taitaisi onnistua K-Raudan pihalla kotisuomessa... Lähikauppamme Cactuksenkin pihalla olut- ja kuohuviarjoilu on lähes ympärivuotinen ilmiö. Tarjoilusta vastaavat, ilmeisesti talkoo- ja varainkeruuhengessä, urheiluseurat ja partiolaiset, ketkä milloinkin. Hauskaa tuntuu olevan lähes kaikilla, niin marketin asiakkailta kuin itse talkooväelläkin.

Luxemburgin ilmasto on mannermaisena tasainen läpi vuoden, talvet ovat leutoja ja kesät kohtuullisen lämpimiä. Lähellä sijaitseva Ardennien vuorijono tekee

Luxemburgin paikallislilmastosta kuulema hieman normaalia Keski-Euroopan säätä kosteamman. Tuntematta meteorologiaa sen kummemmin voin vain kokemuksesta todeta, että kosteusväite pitää paikkansa. Luxissa sataa melko usein, ja etenkin talviaika saattaa olla lähes yhtä katkeamatonta sadekautta. Pakkasta täällä ei suomalaisen kokemuspiiristä nähtynä juurikaan talvella ole. Viiden viime vuoden aikainen kylmyysennätys on muistini mukaan ollut seitsemisen miinusastetta, mutta siitä huolimatta talvi-ilma saattaa tuntua luissa ja ytimissä kovinkin kolealta. Ilmiö johtunee edellä mainitusta runsaasta kosteudesta, mene ja tiedä. Lunta sataa ehkä muutamana päivänä tai viikkona vuodesta ja normaalisti se sulaa pois saman päivän aikana. Sankempi lumipyry sattuu eteen ehkä kerran tai kaksi talvessa ja silloin on parempi pysytellä poissa liikenteestä. Kyseessä on joka kerta jonkinasteinen katastrofi; talvirenkkaat ovat nastattomat kitkarenkaat, josko niitä kaikilla autoissaan edes on, autoilijoiden talviajotaito on olematon, ja aurautoja tuntuu olevan yhden käden sormissa. Runsas suolan levitys onkin yleisin tapa torjua liukkautta ja keväällä tienpenkat sekä rotvallien reunat hohtavat harmaina talven mittaan viljellystä suolasta.

Euroopan vihreä sydän - pienen ja pippurisen kansan kehto

Maisemat Luxemburgissa ovat sykehdyttävät ja nähtävää sekä tehtävää riittää moneen makuun. Maassa on yli 70 linnaa ja sen historia on kiehtova sekoitus lähes kaikkia Euroopan kulttuureita. Luxemburg on aikojen saatossa miehitetty useiden eri valtioiden toimesta ja vanhat linnoitukset saartavat maastollisesti suurten korkeuserojen pääkaupunkia monelta eri taholta.

Maaseutu on vihreän kaunista, turhaan ei maasta käytetä nimitystä Euroopan vihreä sydän, ja Mosel-joen laakso viiniviljelmiseen läntisen Saksan rajalla kutsuu romanttisen viehättävänä. Valko- ja kuohuviinin, *cremant*, valmistukseen tarvittavat rypälelajikkeet viihtyvät molemmin puolin Mosel-rajajoen rinteitä, mutta punaviinien marjoille ilmasto lienee asteen tai pari liian viileä. Luxemburgin kuuluisimpia kuohuviinivalmistajia on ilman muuta aidon samppanjankin tuotellaan muutaman kerran peitonnut Bernard-Massard.

Millainen sitten onkaan aito luxemburgilainen, *letze*? Taidan taaskin käyttää vertausta Ahvenanmaan ja sen asukkaisiin, sillä näissä kahdessa, toisil-

Bourscheidin linna Luxemburgissa. Kuva: Max Manner.

leen sinänsä etäisessä heimossa taitaa olla jotain silmiinpistävän samanlaista. Molemmat tietävät tarkalleen, jopa uppinkaisen päättäväisesti, keitä ovat, mistä ovat tulossa ja minne ovat menossa. Kohtelias pidättyväisyys ja vaikeasti lähestyttävyys saattaisivat olla maahanmuuttajan näkökulmasta oikeita termejä kuvaamaan vaikutelmaa aidon letzen mentaliteetista. Ulko-maalaiset kanssaeläjät

ovat letzelle ehkä välttämätön paha, joiden olemassaolo on pakko hiljaisesti hyväksyä. Aikoinaan terästeollisuudella rikastuneen maan hyvinvointia kun ovat roimasti lisänneet lukuisat kansainväliset pankit, sijoitusyhtiöt ja EU-virastot. Kielitaidolla on integroitumisesakin suuri merkitys, mikäli haluaa tosissaan jäädä ja tuntea maan omakseen - jos osaa puhua letzeä, elämäntaival helpottuu ainakin puolella, väitetään.

Yhteenvetona on kai todettava, että Luxemburgissa asuu varsin sitkeä, omaperäinen ja ylpeä alkupe-räiskansa, jonka motto löytyy hakattuna kiviseinään jossain tuolla alhaalla kaupunkia ympäröivässä laak-sossa, *Grundissa*. Se vakuuttaa meille kaikille horju-matonta, satojen vuosien takaista sanomaansa: haluamme säilyä sellaisina kuin olemme – mir wëlle blei-we wat mir sin. *Prost!*

New Challenges in Population Development Processes

Elli Heikkilä

The Conference on Spatial Challenges of Future Demographic Re-structuring was held in Mannheim, Germany on 8.–9.8.2008. The conference was jointly organized by the University of Mannheim and the International Geographical Union, Commission on Population and Vulnerability. The Commission chair, Allan Findlay, from Dundee, UK, pointed out in his Welcome speech that people are not born vulnerable. He mentioned climate change and vulnerability, and also that people are made vulnerable. The positive side is that people have chances.

Bernhard Müller, from Dresden, Germany, was worried that the safety net of fertility rates has left in Europe. There is a growing burden for the economically active population. There is the need for inter-generational co-operation and synergies since many elderly are ageing in place. Population ageing is leading to a silver economy which creates new employment opportunities. He was also mentioning a changing paradigm from growth to shrinkage. Demographic change is not a shock but a long process. It becomes a shock if it is not taken into consideration.

Jianfa Shen, from Hong Kong, talked about population growth and migration in China. Their urban population more than tripled from 171 million to 577 million in the period of 1978–2006. The population also is ageing in China. The share of 65+ year olds was 7.7 per cent in 2005, and according to forecasts the share will be 11.2 per cent of the total population in 2020. In absolute numbers, it will be 164 million people aged 65+. The ageing trend is continuing and the share of the elderly will be 22 per cent of the total population in 2050, meaning 320 million people in total. According to Shen, very severe population ageing will be occurring in the near future. This is leading to a situation where migration becomes increasingly important.

Yefang Huang, from Hong Kong, presented causes and patterns of migration of Hong Kong's residents to the mainland China. Hong Kong had a population of 6.86 million in 2006 with a GDP per capita ranked

10th in the world. Hong Kong is a world city and its citizens are free to move in and out of the territory. The daily quota is 150 immigrants per day to Hong Kong. People are nowadays also moving from Hong Kong to mainland China where the majority of migrants are males and educated people. 78 per cent are professionals and manufacturing is an important economic branch in employment. One attraction for them to mainland China is higher salaries.

Hans-Joachim Bürkner, from Erkner, Germany, raised the concept of multi-local households which is an outcome of group-based migration strategies. Circular pattern of migration promote multi-locations. A variety of social, cultural and economic processes leave their imprints on the household. The household can be seen as an indicator of social change, but are often treated as a homogenous entity.

Annett Steinführer, from Leipzig, Germany, emphasized that migration is a key driver of historical urbanization and neighbourhood change. She also mentioned multi-local households, i.e. where working and living are located in different places. Households are the entity in which there is the decision of moving or not. Of course, there are single-person household too, and the decision process is then easier to conduct. One phenomenon she mentioned is flat-sharers which can be voluntary or involuntary. The purpose is to share costs and dining together. These are often young professionals and students.

The Mannheim University. Picture: Elli Heikkilä.

Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan aluekeskus

Markku Mattila

Aluekeskukselle menneen kesän kohokohta oli osallistuminen Alahärmässä heinäkuun alussa järjestetyille perinteisille Härmäläisille Häjyilyille. Tilaisuudessa meiltä oli esillä kaksi näyttelyä: Instituutin aikanaan tuottama Australian siirtolaisuutta käsitellyt 20 planssin näyttely sekä aluekeskuksessa vartavasten Alahärmään tehty uusi näyttely nimeltään *Siirtolaistemme työt Ameriikassa*. Se jakaantui viiteen aihepiiriin: esittelyssä olivat metsä-, kaivos-, farmi- ja naisten työt sekä muut työt. Näyttelyplanssit oli koostettu tekstistä, kuvista ja kuvateksteistä. Yhteensä plansseja oli kahdeksan. Näyttelyn suunnitteli ja toteutti Katja Jokilehto.

Näyttelyiden lisäksi esillä oli merimiespastori Toivo Kuusiolan Australiassa kuvaamia värillisiä kaitafilmejä. Viisikymmenluvun alussa Pastori Kuusiola kierteli ympäriinsä saarnaten siirtolaisille luterilaisissa kirkkoissa ja kuvasi samalla suomalaisten arkea ja juhlaa. Etupäässä filmissä liikutaan Queenslandissä, Australian itärannikon pohjoisimmassa osavaltiossa. Mykissä filmikatkelmissa näkyy muun muassa hummerinkalastusta merellä Sydneyn edustalla, välähdyksiä sahalta, pätkä Mt. Isan kaivoskaupungista, jossa kaivoksen lisäksi kuvataan urheilamista ja jonkinlaisia kesäjuhlia, ananaksen korjuuta ja sokeriruon hakkaamista jne. Lisäksi nähdään välähdyksiä häistä ja kirkkojen pihamailta ennen ja jälkeen kirkonmenojen. Filmi on kopio Suomen elokuva-arkistossa säilytettävästä originaalista. Filmi sai paljon kiinnostuneita katsojia.

Kaiken kaikkiaan näyttelyhuoneessa kävi yli 200 vierasta. Toiset vain tutustuivat näyttelyihin ja esillä olleeseen kirjallisuuteen, toiset myös keskustelivat meidän kanssamme innokkaasti siirtolaisuudesta ja siihen liittyvistä aiheista. Näissä keskusteluissa kuulumme monia mielenkiintoisia siirtolaistarinoita ja me puolestamme teimme tunnetuksi omaa toimintaamme.

Käytössämme oli myös toinen huone, jossa oli nettiyhteys sekä seinäkankaalle heijastava videotykki. Siellä Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseolta lainassa ollut Tuula Koskimies-Hautaniemi esitteli sähköisen tiedonhankinnan mahdollisuuksia. Asiakkaiden toivomukses-

sa tehtiin hakuja Instituutin Siirtolaisrekisteristä sekä yhdysvaltalaisen ancestry.comin sähköisistä datapankeista. Videotykin avulla kaikki paikalla olijat saattoivat katsella hakujen etenemistä ja tarkastella löydettyjä tietoja. Samalla he saattoivat myös vierestä seuraamalla oppia, miten hakujen asiantuntija lähestyy ja yrittää ratkaista niitä vaikeita pulmia, joita väkisin näiden rekisterien ja tiedonlähteiden käytössä on. Kaikkiaan yli puolisataa ihmistä seurasi siirtolaisten digitaalista jäljittämistä.

Itselleni tapahtuman eräs huipennus oli esiintyminen Alahärmän kunnan järjestämässä perjantaisessa juhlaseminaarissa. Aiheenani oli eteläpohjalainen Amerikkansiirtolaisuus erityisesti Alahärmän näkövinkkelistä. Toisena esitelmöitsijänä oli aluekeskuksessakin työskennellyt maisteri Petri Rekonen, joka omiin tutkimuksiinsa pohjautuen kertoi viime sotien jälkeisestä suuresta Ruotsiin muutosta Etelä-Pohjanmaan näkökulmasta. Esityksemme ja niihin liittyneet kommenttipuheenvuorot herättivät vilkasta ja hedelmällistä keskustelua.

Kesän riennoista on vielä mainittava Suomen Siirtolaisuusmuseon ensimmäisen rakennuksen – Hakalan talon – avajaiset Peräseinäjoen Kalajärvellä Siirtolaisuusjuhlan yhteydessä. Lämminhenkisessä tilaisuudessa saimme todistaa pitkäaikaisen projektin ensimmäisen konkreettisen hedelmän kypsymistä. Lämpimät onnittelet Suomen Siirtolaisuusmuseolle, Siirtolaisuusmuseon tukiyhdistykselle ja hankkeen vetäjälle Tellervo Lahdelle merkittävän rajapyökin saavuttamisen johdosta!

Aluekeskuksen näyttelyosasto oli järjestetty Alahärmän koulukeskuksen erääseen luokahuoneeseen.

Siirtolaisuus ja didgeridoo

Suomen Siirtolaisuusmuseo järjesti Australiaa, sen kulttuuria ja suomalaissiirtolaisuutta käsittelevän tapahtuman 15.8.

Tilaisuuden alussa esitin katsauksen suomalaisten Australian siirtolaisuuteen. Kerroin ensimmäisistä siellä käyneistä Herman Spöringistä alkaen ja sinne 1800-luvulla rantautuneista merimiehistä ja kullankaivajista viime vuosisadan sokerinhakkaajiin ja kaivostyöläisiin. Monet suomalaiset harjoittavat siellä myös yritystoimintaa. 1960-luvulla suomalaisia meni Australiaan huomattavia määriä. Vuoden 1971 tilaston mukaan heitä oli runsaat 10 000. Nykyisin Australiassa on n. 30 000 henkilöä, joilla on ainakin osittain suomalaiset juuret.

Haastattelin tilaisuudessa Australiassa asunutta ja takaisin Suomeen palannutta seinäjokelaista Vieno Ollinkoskea, joka kertoi oman tarinansa. Hänen miehensä alkoi puhua Australiaan lähdistä pian heidän avioiduttuaan. Kahden lapsen synnyttyä matkaan lähdettiinkin vuonna 1959. Nuori perhe joutui aluksi asumaan toisella vaatimattomissa oloissa parakkileirissä ja muuttamaan työn perässä paikakunnalta toiselle. Lopulta saatiin oma farmi, joka takasi toimeentulon. Australiassa vietetyt vuodet olivat osin raskaitakin mutta mielenkiintoisia. Suomeen vuonna 1974 palannut rouva muistelee niitä innolla. Kulttuurieroja siellä tuli vastaan, vaikka varsinkin alkuvuosina elettiin enimmäkseen toisten suomalaisten ympäröimänä. Australiaan vetävät edelleen sukulaiset, myös omat lapset ja lastenlapset elävät siellä.

Queenslandissa Burleigh Headsissa asuva Ollinkosken tytär Sinikka Stephens oli mukana tapahtumassamme kertomassa omasta näkökulmastaan millaista

Vieno Ollinkoskelle Australia on yhä läheinen. Kuva: Tellervo Lahti.

on olla suomalaisena Australiassa tänään. Hän on avioitunut australialaisen kanssa, joten sopeutuminen on sitä myöden helpottunut. Suomalaisten työntekijöiden hyvästä maineesta kertoo mm. se, että Sinikan australialaismies on saanut työmaallaan parempia töitä sillä perusteella, kun hänen rouvansa on suomalainen.

Tilaisuudessa oli keskustelemassa myös muita Australiassa asuneita ja siellä matkustaneita. Vilho Kuusela kertoi kotikylästään Kauhajoen Kokonkylästä lähteneen 18 henkilöä Australiaan vuosina 1937-39 Einari Savimäen värväiminä. Hänen sukulaisensa sekä isän että äidin puolelta innostuivat muuttamaan sinne. Kuusela on matkailut kaukomaassa kymmeniä kertoja ja seurannut sen kehitystä. Rankkaa on työnteko siellä ollut, mutta olisiko kotona ollut työtä lainkaan?

Australialaisia kiitettiin erityisesti heidän ystävällisyydestään ja Australiaa hyvistä taloudellisista mahdollisuuksista sekä suotuisasta ilmastosta.

Tapahtuman yhteydessä oli esillä Australiasta saatuja lahjoituksia mm. Mt Isan Suomi-Seuralta toukokuussa tullut laaja kokoelma, osa Wollongongissa asuvan Martti Jukkolan lahjoituksesta, Kultarannikon Suomi-Seuran lahjoittama Tangomarkkinoiden esineistö sekä Eini Kiviojan postikortti- ja matkamuistokokoelma.

Aboriginaalit ja didgeridoo

Tapahtuman toinen osa käsitteli Australian aboriginaaleja. FM Jouko Rätty esitelmöi aboriginaalien kulttuurista. Aboriginaalit ovat joutuneet kokemaan sortoa ja syrjintää valtaa pitävien taholta uudisasutuksen laajentuessa 1700- ja 1800-luvulta alkaen. Vasta viime aikoina heidät on tunnustettu täysivaltaiseksi osaksi yhteiskuntaa.

Esitelmän ja keskustelujen ohessa Jouko Rätty kertoi laatimastaan aboriginaalien kulttuurista kertovasta näyttelystä, joka on ollut esillä Siirtolaisuusmuseossa heinäkuun alusta lähtien.

Näyttelyssä on esillä aboriginaalien tekemiä taideteoksia, maalauksia, keramiikkaa, luonnonmateriaaleista tehtyjä koruja ja mm. punottuja koreja. Bumerangeja on useita, joista yksi on kookas kengurun metsästyksen tarkoitettu. Näytteillä on myös aboriginaalien olojen parantamiseen tähtäävien järjestöjen ja projektien julisteita, joissa lasten kohtalo tulee erityisesti esiin.

Tapahtuman erikoisuus oli aboriginaalien kansallissoittimen, didgeridoon, esittely. Petri Ala-Louesniemi on paikallinen erikoissoittimien ja -musiikin ekspertti. Hän antoi näytteitä useasta eri materiaalista tekemillään didgeridoo-soittimilla ja kertoi soittimen historiasta. Hän on ollut aboriginaalien opissa Keuruulla järjestetyllä musiikkileirillä ja on todella innostunut abosoittimesta, jolla puhaltamisen hän taitaakin erinomaisesti.

Australia-tapahtuma oli onnistunut Australiansuomalaisten ja siellä sukulaisia omaavien sekä muidenkin maasta kiinnostuneiden kohtaaminen. Tilaisuuden yleisö otti vilkkaasti osaa keskusteluun ja sai runsaasti mielenkiintoista täydennystä tietouteensa Australiasta, siirtolaisuudesta ja aboriginaaleista.

Emigration and didgeridoo

The Finnish Emigrant Museum arranged July 15th an event concerning Australian culture and Finnish emigration to Australia.

The first Finns to migrate to Australia in the 1800s were sailors and gold miners. In the early 1900s most of the Finns there were sugar cane farm workers and miners, but during the years many Finns also ventured into business. In the 1960's the Finnish emigration to Australia peaked. According to the 1971 statistics, the number of Finns in Australia exceeded

10 000. Nowadays some 30 000 Australians have Finnish roots.

Vieno Ollinkoski from Seinäjoki was one of the Finnish emigrants in Australia. She went to Australia with her husband in late 1950s after having two children. The circumstances were not so good, at first they moved from place to place to get work. Finally the family could buy a farm and then another, a better one. The

years in Australia were sometimes hard but also very interesting. She has returned to Finland a couple of decades ago. Her children are living in Australia. Her daughter Sinikka Stephen was also present at the event and told us about living in Australia today as a Finn.

Later during the event Jouko Rätty made a presentation on the theme and the exhibition about the culture of the Aborigines, Fly Boomerang! The exhibition includes art, paintings, ceramics and jewellery made by the Aborigines. The Aborigines have suffered discrimination during the last centuries while the settlers have spread into their lands since the 1700s and 1800s. Not until recent years have they been accepted as members of the society.

Petri Ala-Louesniemi presented Didgeridoo, a wooden flute, the national instrument of the Aborigines. He has even made some didgeridoos using different materials with different sounds. He got his first knowledge about the didgeridoos from some Aborigines at a music course in Keuruu in Finland some years ago.

The Australian Event was a pleasant meeting for the people living in the country and those who have relatives there or are otherwise interested in it. The audience got very interesting information about Australia, emigration and the Aborigines.

Tellervo Lahti

Petri Ala-Louesniemi taitaa didgeridoo soittamisen. Kuva: Tellervo Lahti.

Suomen Siirtolaisuusmuseumo Seinäjoella on vihdoin astunut pitkän askeleen eteenpäin, kun sen ulkoilmamuseon ensimmäinen rakennus, Matti Hakalan Amerikan talo saatiin pystytetyksi ja vihityksi tulevaa käyttöään varten. Se oli suuri saavutus ja monien vuosien kovan työn tulos. Olavi Koivukangas haluaakin kiittää kaikkia hankkeeseen osallistuneita yhteisöjä sekä yksittäisiä ihmisiä.

Siirtolaisuusmuseumo hanke käynnistyi jo v. 1999, mutta ulkoilmamuseon käynnistäminen on viivästynyt monista eri syistä, mm. v. 2005 tapahtuneesta Seinäjoen ja Peräseinäjoen yhdistymisestä. Nyt pystytetty Hakalan talo on vain alku ja tarkoitettu Amerikan Raitin lähtökohdaksi.

Parhailtaan neuvotellaan Centervillen USA:n länsirannikolla 1880-luvulta peräisin olevan hirsimökin rahtaamisesta sinne. Se on lahjoitettu Siirtolaisuusmuseumolle ja odottaa purettuna kuljetusta laivakontissa Suomeen. Tarvitaan vain 6 000 €rahtikuluihin. Kuljetuskulujen lahjoittajalle voitaneen luvata kuparilaatta rakennuksen seinään.

Seuraava ilmeisesti nopealla aikataululla toteutettava hanke on sokerinhakkaajien asumuksen eli keinikämpän tuominen Australian Raitille. Sellainen on jo löytynyt Inghamista Queenslandista, ja se on lahjoitettu runsaine esineistöineen Siirtolaisuusmuseumolle. Hankeen puuhamiehen Kurikasta kotoisin olevan Mikko Hietikon mukaan se on tarkoitus purkaa tammikuussa 2009 ja pakata Suomeen lähetettäväksi. Rahtikulut toivotaan saatavan joltakin varakkaalta australiansuomalaiselta.

Kaksi vuotta sitten 21 henkeä kävi Siirtolaisuusmuseumon nimissä Siperiassa katsomassa härmäläisen rangaistusvangin Matti Unkurin kauan tyhjiillään olutta taloa, joka sijaitsee Finyn kylässä 300 km Omskista pohjoiseen. Härmän poika Matti Unkuri oli viety v. 1875 Siperiaan, Turusta Kakolan vankilasta, jonne hän oli joutunut miestaposta.

Tällä v. 2006 matkalla ollut Matti Unkurin lapsenlapsi, Suomeen Venäjältä muuttanut proviisori Valentina Korbela, joka asuu Lahdessa, kävi en-

nen juhannusta viemässä rautaristin isoisänsä Matti Unkurin haudalle. Entinen puinen risti oli jo lahonnut. Samalla Valentiina kävi katsomassa Unkurin taloa ja neuvotteli talon saamisesta Siirtolaisuusmuseumoon Venäjän ja Siperian Raitille. Valentiinan kertoman mukaan olisi saatu Omskin piiripäälliköltä lupa talon purkuun. Mutta tietäen Venäjän byrokratian, voi olla että aikaa kuluu vielä ennen kuin Unkurin Matin vanhan talon hirret ovat Suomessa.

Hieman ennen Siperian matkaa keväällä 2006 Olavi Koivukangas osallistui 8-hengen ryhmän kanssa Colonia Finlandesin 100-vuotisjuhlille Argentiinassa. Siellä oli Eino Parkkulaisen vanha talo tyhjänä ja se sopisi myös hyvin Siirtolaisuusmuseumoon. Nykyiset omistajat halusivat siitä kuitenkin jonkinlaisen hinnan. Syyskuussa 2008 lähtee 7-hengen joukko Olavi Koivukankaan johdolla Alaskaan suomalaisten jalanjäljille. He ovat kiinnostuneita erityisesti Venäjän vallan ajasta ennen v. 1867. Niiden suomalaisten jälkeläisistä, joista useat olivat avioituneet Alaskan alkuperäiskansojen kanssa, toimii kaksi oppaina. Erityisesti retkeläisiä kiinnostaa Afognak saari, missä pitäisi olla v. 1964 hylätty suomalaisasutus. Ehkä sieltäkin voisi löytyä jokin rakennus tai muuta aineistoa Siirtolaisuusmuseumolle.

Kesällä 2007 Eskiltunassa pidetyn FinnForum konferenssin jälkeen tehtiin retki Värmlantiin, Ruotsin suomalaismetsiin. Siellä on säilynyt meidän päiviimme asti hämmästyttävän runsaasti vanhoja suomalaisia rakennuksia. Tavoitteena olisikin saada Ruotsin Raitille vanha metsäsuomalaisten asutus. Siirtolaisuusmuseumon Tukiyhdistyksellä on tarkoitus mennä elokuussa 2009 uudelleen Värmlannin suomalaismetsiin näissä merkeissä.

Toiveena olisi myös aikanaan saada Inkerinmaalta, Pietarin lähistöltä suomalaisten rakennus Venäjän Raitille. Inkerin suomalaisten historiaa tutkinut FT Toivo Flink on luvannut käynnistää etsinnän sopivan rakennuksen löytämiseksi Siirtolaisuusmuseumoon.

Mutta kaikki nämä projektit vievät aikaa ja vaativat sekä paljon työtä että varoja toteutuakseen.

Perustana siirtolaisjuhlille, samoin kuin Siirtolaisuusmuseolle, on se, että:

”Atlantin valtameren takana on valtava määrä ihmisiä, joiden sielu on vielä lakeuden savipellossa kiinni.” Tämä on suora lainaus toimittaja Maria Mäkelän tekstistä, Ilkka 9.11.2005.

Siirtolaisjuhlien päätteeksi Olavi Koivukangas lahjoitti Siirtolaisuusmuseolle pienen kahvipannun sekä ”suuren tarinan”:

Pieni esine – suuri tarina

Antiikkikauppias Wenzel Hagelstamille oli tarjottu huutokaupattavaksi erittäin harvinainen esine, Sing Singin vankilassa 23 vuotta olleen suomalaisen elinkautisvangin äidilleen joskus ensimmäisen maailmansodan aikana lähettämä muistoesine. Suomalaisesta elinkautisvangista tuli Sing Singissä kultaseppä. Hänen käsistään on lähtenyt yhden sentin kolikoista tehty kahvipannu. Esine on kooltaan vain vähän yli yksi cm, ja tulitikku näyttää sen rinnalla tukilta. Esine päättyi vaasalaisen kellosepän ja keräilijän Elis Grevin haltuun joskus 1930-luvulla. Elis Grew kertoi v. 1942 lehtihaastattelussa seuraavan tarinan.

Ote Vaasa-lehdestä 29.10.1942:

Joskus, useita kymmeniä vuosia sitten, lähti Vaasasta muuan nuorukainen, nimeltään Aksel Lindroos, seilaamaan maailman meriä. Hän tuli matkoillaan Amerikan rantaan, New Yorkiin ja lähti tovereittensa kanssa katselemaan kaupunkia. Nuorukaiset joutuivat kapakkaan, yö kului, ja paluumatkalla kapakasta joutuivat merimiehet riitaan keskenään. Tappelu päättyi siihen, että muuan heistä työnnettiin junan alle. Seurasi sitten pitkä oikeudenkäynti, jonka kuluessa muut vähitellen vapautettiin, mutta Aksel Lindroos tuomittiin taposta elinkaudeksi Sing-Singiin. Siellä vietti nuorukainen elämästään 23 pitkää vuotta.

Mutta Aksel Lindroosin äiti oli verrattain varakas ja uupumattomasti teki hän työtä poikansa vapauttamiseksi. Varmaankin kesti hyvin monta vuotta ennen kuin hän sai valmiiksi suuren yrityksensä: koko Suomen papiston allekirjoittaman adressin, jossa anottiin Aksel Lindroosin vapauttamista. Silloisessa rahassa tuli tämä addressi maksamaan 40,000 mk. Mutta sen ansiosta Aksel vapautettiin, ja Sing-Singistä lähtiessään kirjoitti hän äidilleen kirjeen ja lähetti tälle

muistoksi vankilassa sentin rahoista tekemänsä pienenpienen kahvipannun. Vankeusvuosinaan oli hänestä nimittäin tullut kultaseppä.

Se olikin Aksel Lindroosin viimeinen kirje – sen jälkeen hän katosi suureen Amerikkaan. Mutta äiti eli Vaasassa vielä kauan tämän jälkeen. Hän kuoli noin kymmenkunta vuotta sitten ja antoi kuolinvuoteellaan pienen kahvipannun kelloseppä Elis Grewille, jotta tämä säilyttäisi sen kokoelmissaan.

Siirtolaisuusinstituutin sukututkija Elisabeth Usharov etsi tietoja Axel Lindroosista myös tiedostoista Yhdysvalloista ja sai selville seuraavaa:

Matkustajaluetteloiden mukaan arviolta vuonna 1873 syntynyt Axel Lindroos saapui New Yorkiin 7.7.1890 Christianian eli Osloon kautta. Seuraava merkintä löytyi Yhdysvaltain sotarekistereistä vuosilta 1917–1918, heti sen jälkeen kun Axel oli kirjoittanut äidilleen vapautuneensa Sing Singistä. Hän oli asettunut asumaan Minnesotan suomalaisseuduille ja siellä ilmeisesti osallistunut armeijan kutsuntoihin. Rekisterin mukaan hän oli syntynyt 26.3.1875 eli oli silloin jo 42-vuotias, joten hän tuskin joutui meneillään olevaan maailmansotaan.

Axel Alfred Lindroos esiintyy vielä vuoden 1930 Chicagon väestölaskennassa 55-vuotiaana, ilmoittaa tullessaan Yhdysvaltoihin vuonna 1890 ja olevansa naimisissa 52-vuotiaan Hilman kanssa. Ammatikseen hän on merkinnyt ”sheet metal worker”, metallityöläinen.

Sing Singissä nuoruutensa hukannut suomalaismies ehti siis kuitenkin perustaa perheen ja saada kiinni uuden elämän alusta.

Olavi Koivukangas

FinnFest USA 2008

Duluth, July 23–27

Järjestyksessään 25. FinnFest USA -festivaali pidettiin Duluthissa, joka sijaitsee Yhdysvaltain suomalaisimmalla alueella, St. Louis Countyssa, jossa asui vuonna 2000 liki 26 000 juuriltaan suomalaista henkilöä (Census 2000). Lisäksi muissa lähi-counteissa sekä Wisconsinin puolella asuu yhteensä kymmeniä tuhansia amerikansuomalaisia. Siksi ei ollutkaan ihme, että tapahtumaan osallistui arvioiden mukaan yli 10 000 ihmistä. Siirtolaisuusinstituutista juhlaan osallistuivat tutkimusjohtaja *Elli Heikkilä* ja tietopalvelupäällikkö *Jouni Korkiasaari*. Lisäksi matkalla oli mukana Suomen Siirtolaisuusmuseon toiminnanjohtaja *Tellervo Lahti*. Jounille kyseessä oli jo 10. FinnFest, Ellille ja Tellervolle toinen.

FinnFestin ohjelma noudatti hyviksi havaittuja perinteitä. Yksi kohokohdista oli presidentti *Tarja Halosen* vierailu, jonka yhteydessä hänet vihittiin Minnesota–Duluth -yliopiston oikeustieteen kunniatohtoriksi. Lukuisat tapahtumassa pidetyt luennot olivat poikkeuksellisen suosittuja. Kaikki halukkaat eivät mahtuneet luentosaleihin. Jouni Korkiasaarella oli kolme luentoa: ”How to Trace Your Roots in Finland”, ”Finnish North Americans Today” (tutkimusprojekti) ja ”Finnish Migration Patterns”. Tellervo Lahti puolestaan piti kaksi luentoa, jotka käsitelivät Siirtolaisuusmuseota ja Suomen amerikansiirtolaisuustutkimuksen uranuurtajaa *Anna-Liisa Toivosta*. Luentojen lisäksi he tarjosivat FinnFest-kävijöille siirtolaisrekisterin hakupalvelua, johon olikin jatkuva jono.

FinnFestin jälkeen Jouni ja Tellervo matkasivat Embarrassiin, joka sijaitsee n. 150 km Duluthista pohjoiseen. Siellä he majoittuivat kahteen isäntäperheeseen, *Carol* ja *Paul Knutin* sekä *Peggy* ja *Ray Makkyllan* luo. Embarrassista matkalaiset tekivät neljän päivän aikana tutustumisretkiä laajalla alueella erilaisiin amerikansuomalaisiin ja muihin kummankin työn kannalta kiinnostaviin kohteisiin. Näihin kuuluivat mm. Ironworld Chisholmissa, kaivosmuseo Soudanissa, Hibbingin ja Virginian avokaivokset, kaksi paikallismuseota Elyssä, neljä suomalaista farmimuseota Embarrassissa ja Makisessä, suomalaisten perustama Mesaba Co-op Park Hibbingin lähellä ja Kaleva-haali Virginiassa sekä Embarrassin, Waasan, Argon ja Elyn hautausmaat, joiden hautakivissä tuntui olevan loputtomasti suomalaisperäisiä nimiä. Oppaina ja kuljettajina käynneillä olivat Carol ja Peggy sekä Hibbingissä paikallisen Minnesota Finnish-American Historical Societyn puheenjohtaja *Robert Schmid*. Ilman heitä näin perusteellinen perehtyminen lyhyessä ajassa alueen suomalaisuuteen olisi ollut mahdotonta. Vaikka alue tiedettiin jo etukäteen hyvin suomalaisiksi, oli sen vahvuus silti yllättävää. Suomalaisia nimiä pisti silmään kaikkialla mm. tien nimissä, postilaatikoissa ja hautausmailla. Tuomisina matkalta oli satoja valokuvia, kirjoja, esitteitä, muistiinpanoja ja muistoja St. Louis Countyn rikkaasta suomalaisperinnöstä.

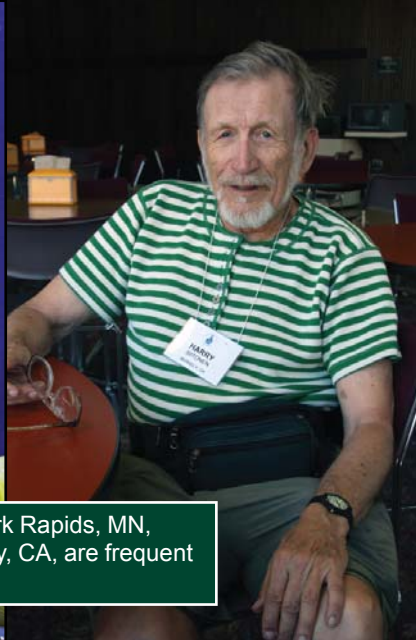
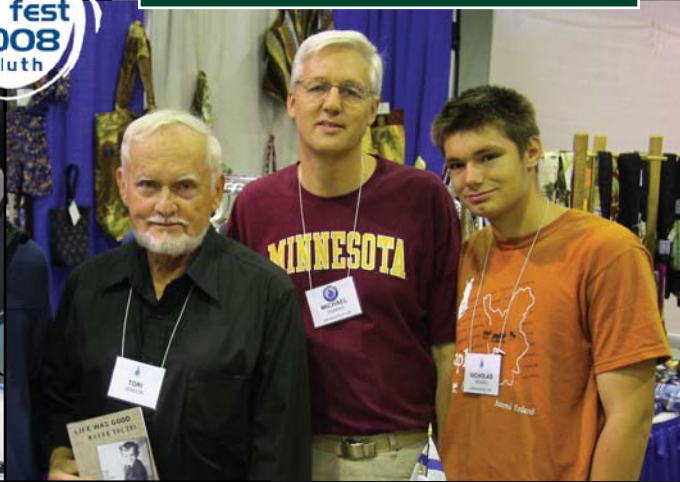
– Teksti, kuvat ja taitto: *Jouni Korkiasaari*

Below: Gordon Johnson presenting his new book: "Life was Good ... Mutta Voi Voi" with Michael and Nicholas Isakka (right).

Tellervo Lahti helping Louis Mattson to find information in the Emigrant Register.

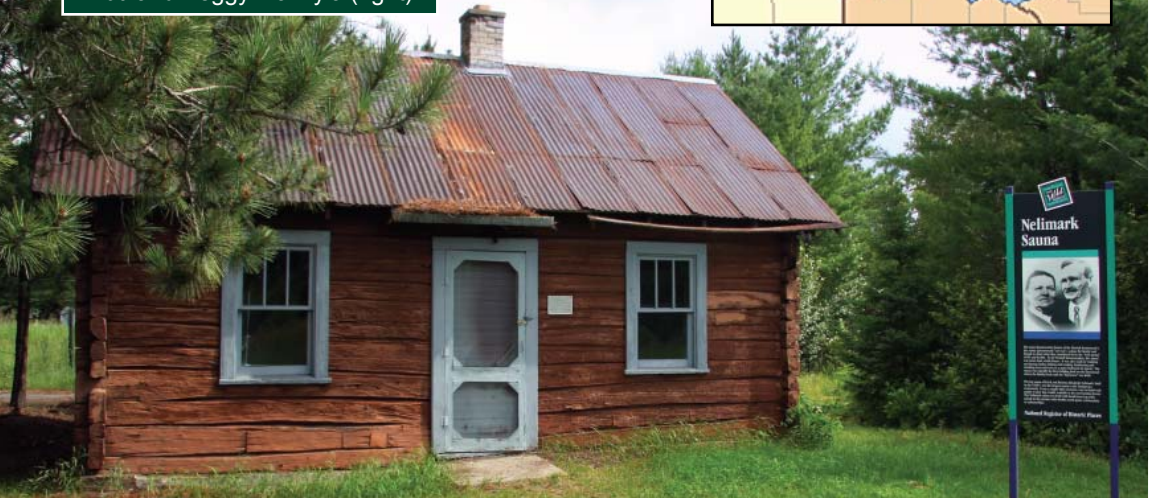
Irene and Floyd Harvala, Park Rapids, MN, and Harry Siitonen, Berkeley, CA, are frequent visitors to FinnFest.

Embarrass – “The Cold Spot of America”

Embarrass, one of the most Finnish places in America, has claimed rights to be called the “cold spot” due to the extreme cold temperatures during winter months. The all-time lowest (unofficial) temperature was reached on February 2, 1996 at -64°F (-53°C).

Tellervo Lahti (left) with Carol Knuti and Peggy Makkyla (right).

The Nelimark Homestead Museum in Embarrass.

Embarrass Timber Hall is the largest free standing log building in the world.

The Pyhala Farmstead Museum in Embarrass.

Finnish names in the grave map of Embarrass Cemetery.

Lampola, Isaac	DE	Laito, Walter	DW	Maki, Henry	A	Mattson, Mike	
Lampola, Leonard		Laito, Wanda	B	Maki, John		McDonald, Bonnie	
Lampola, Loren		Laito, William	DW	Maki, John	DE	McElhenny, Helen	
Lampola, Myron		Laino, Kaida	A	Maki, Lydia	F	McGregor, Abbie	
Lampola, Raymond		Lampala, Viljam	G	Maki, Oscar	F	McPeak, Charles	
Lampola, Rev. Isaac		Larsell, Albert		Maki, Rento	F	Melroide, Carl	
Lampola, Richard						Minier, Kathryn	
Lampola, Rose	DW					Mulvaney, Martha	
Lampola, Sophia	DE						
Lampola, Wayne							
Rantala, Lydia	A	Saari, Oscar	A	Suhkonen, John Sr.	DE	Tewsen, Robert	
Rantala, Savelle		Salla, Viola	A	Suhkonen, Marie	F	Tokka, John	
Rantala, Waino		Salmela, Aune	C	Suhkonen, Mildred	E	Tokka, Mrs. John	
Rantanen, Heda	B	Salmela, Janner	C	Suhkonen, Sely	DW	Tokka, Wayne	
Rapuoja, Frank	DE	Saltola, Ruth	C	Suhkonen, Sigvert	DW	Tomonovich, Amy	
Rapuoja, Herman	DE	Salmela, Ruth	C	Suhkonen, Anna	DE	Tomonovich, Peter	
Rapuoja, Ida	DE	Selminen, Laura		Suhkonen, Edwin		Waisanen, Adolf	
Raponen, Edith	DE	Seko, Kauko		Suikkonen, Hilma	DE	Waisanen, Adolph	
Raponen, Lisa	DE	Seko, Susanna		Suikkonen, Hilma	DE	Waisanen, Armanda	
Rasphorn, Karl	A	Sandstrom, Infant		Suikkonen, Marj	DE	Waisanen, Andrew	
Reinonen, Maria		Sandstrom, Mrs. Esther		Suikkonen, Maria		Waisanen, Andrew	
Renvason, Tokki		Sandstrom, Walter		Suikkonen, Mary	DW	Waisanen, Eino	
Ronck, Aba	F	Selgirth, Vivian	E	Suikkonen, William	E	Waisanen, George Sr.	
Rotari, Neil	G	Serino, Tove	B	Suikonen, Gustav	DE	Waisanen, Hella	
Rotkion, Bev	C	Serino, Peter	B	Syjanen, Ailie	B	Waisanen, Hjalmar	
Rosendahl, Aine	F	Serino, Olga	B	Syjanen, baby	B	Waisanen, Jan	
Rosendahl, Eino	F	Siro, Matt	B	Syjanen, Ansel	B	Waisanen, Jennette	
Rosendahl, Elsie	F	Siro, Matt	B	Syjanen, Matt	B	Waisanen, John	
Rosendahl, Jack	F	Smith, Patricia	C	Syjanen, Mayne		Waisanen, John	
Rosendahl, Kenneth	F	Solem, Ervin	F	Syjanen, Wilbert		Waisanen, Otto	
Rozell, Christopher	B	Solem, Florence	F	Taapa, Arnelo	DE	Waisanen, Otto	
Rozell, Leonard	B	Story, Mrs. Lempi	DW	Taapa, Annela	DE	Waisanen, Selma	
Rozere, Caryl	B	Story, William	DW	Taapa, Kalle	DE	Waisanen, Tyne	
Saari, Edmund	DE	Stout, David	F	Taapa, Mrs. Mary		Wayyon, Anton	
Saari, Elva	DE	Suikonen, Charles	F	Takala, Erick		Wayyott, Merne	
Saari, Emil	F	Suikonen, Charles Sr.	DE	Takkala, Otto	F	Walraki, Albert	
Saari, Hilda	F	Suikonen, Edwin	F	Thomas, Lila	F	Walraki, Emma	
Saari, John	DE	Suikonen, Eino	DW	Thompson, baby		Walraki, John	
Saari, Norman	F						

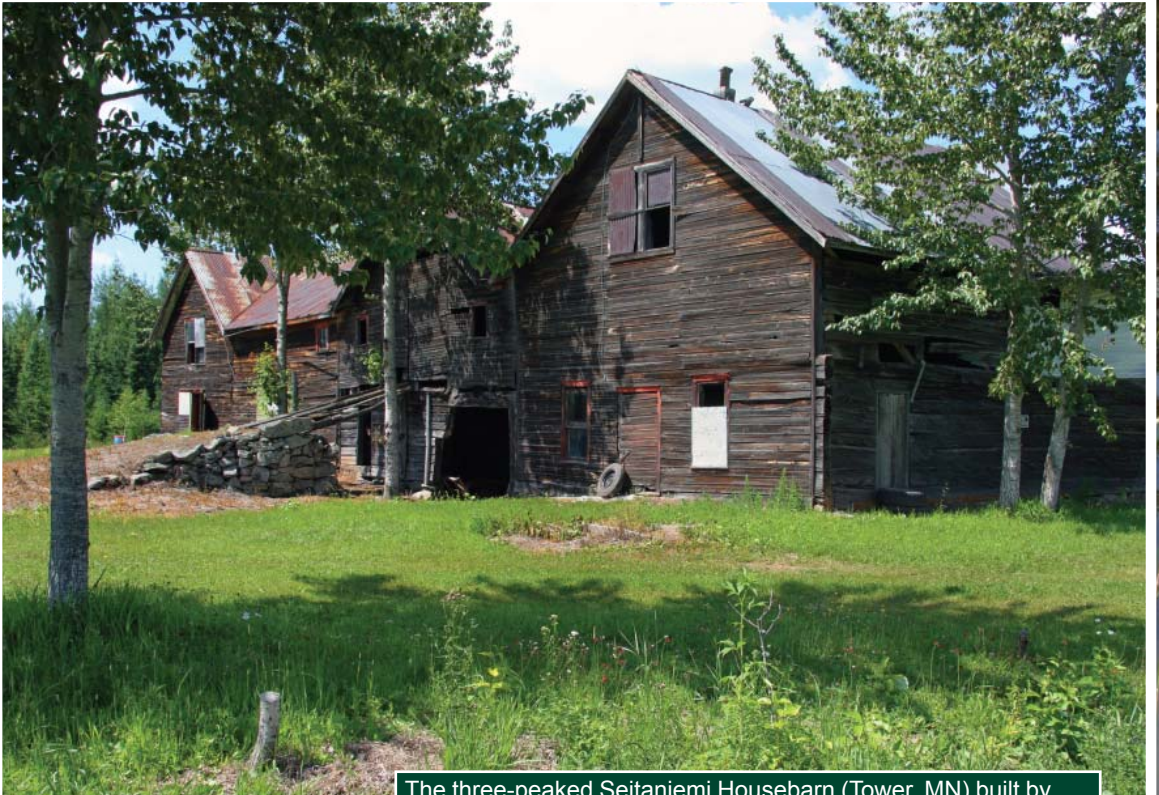

Waasa Cemetery in Waasa Township near Embarrass.

The Eli Wirtanen Finnish Farmstead Museum in Makinen, MN.

The three-peaked Seitaniemi Housebarn (Tower, MN) built by Alex Seitaniemi in 1907–1913 is the last of its kind in America.

Kaleva Hall in Virginia, MN, formerly known as Temperance Hall, was a Finntown landmark back in the early 1900's. The Virginia Temperance Society used the hall to provide newly arrived immigrants from Finland an uplifting social outlet. The hall was later sold to the Ladies and Knights of Kaleva, but it still stands as a memorial to the Finnish Temperance Society's part in history.

Mesaba Range Co-operative Park, located outside of Hibbing, 70 miles North of Duluth on the Iron Range, is co-operatively owned, operated and enjoyed. The 160 acres park was created in 1927 out of a desire and need on the part of the Finnish area co-operatives, Women's Clubs, youth organizations and other progressive groups to provide a vacation spot for their families.

Tellervo Lahti and Robert Schmid in front of the Finnish pioneer monument in Hibbing, MN.

Haluatko kokea Siperian?

Järjestin kaksi vuotta sitten suomalaiselle ryhmälle runsaan viikon mittaisen matkan Uralin taa Siperiaan. Parinkymmenen hengen ryhmämme tutustui mm. Omskin miljoonakaupunkiin ja sen ympäristön vanhoihin suomalaiskyliin. Mukana olleet olivat erittäin tyytyväisiä matkaan ja osa heistä toivoi jopa retken uusimista. Siispä selvitän nyt, löytyykö kiinnostusta ensi kesäksi suunnittelemalleni ryhmämatkalle Omskin alueelle.

Matkan kesto on puolisentoista viikkoa. Perillä Siperiassa ollaan viikon verran. Sinä aikana tutustumme kyliin, joita ennen vallankumousta asuttivat mm. suomalaissiirtolaiset. Heidän jälkeläisiään on yhä näissä kylissä. Aikaa jää myös riittävästi kaupunkikierroksille. Hyvän käsityksen tulevan matkan luonteesta saa esimerkiksi Seura-lehdestä n:o 35 / 2006, jossa julkaistiin reportaasini edellisestä retkestä. Lehti löytyynee hyvistä kirjastoista.

Mukaan mahtuu korkeintaan 20 osanottajaa. Hinta riippuu paljon siitä, millä välineillä ryhmä

Ryhmämme tarkastelemassa Matti Unkurin taloa Siperiassa v. 2006. Kuva: Olavi Koivukangas.

haluaa matkan tehdä. Viimeksi kuljimme junalla Helsingistä Moskovaan ja sieltä lentokoneella Omskiin. Koko matkan voi myös tehdä junalla tai lentokoneella. Juna on halvin vaihtoehto, mutta ajankäytön kannalta epäedullinen ja – aika ikävä.

Lisätietoja saa minulta puhelimitse tai sähköpostilla. Puhelinnumeroni on 050 377 25 20. Sähköpostiosoitteeni on hannu.holvas@kolumbus.fi

Ljubljana Slovenia 24.7–3.8.2008

Olavi Koivukangas visited Ljubljana Slovenia in two institutions involved in migration issues.

1 Slovene Ethnographic Museum

Slovene Ethnographic Museum hosted by Mrs. Daša Koprivec, museum counsellor (above). Mrs. Koprivec is currently planning and building a new exhibition section on Slovene emigration. She has studied especially the Slovene in Egypt. She is also the editor of the Bulletin of the Slovene Ethnographic Museum. The Slovene Ethnographic Museum is a member of the Association of the European Migration Institutions (AEMI).

Kaarina Kellomäki's artwork (left) was one of the works of Finnish artists in the "Bread VII" -exhibition of the Slovene Ethnographic Museum..

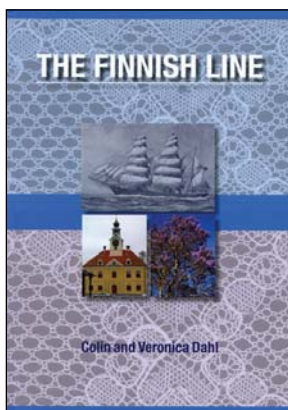
2 The Institute for Slovenian Emigration Studies

Another member of the AEMI in Ljubljana is the Institute for Slovenian Emigration Studies, Ljubljana. The Director of the Institute is Dr. Marika Lukšič-Hacin (above).

Staff members of the Institute for Slovenian Emigration Studies from left: Dr. Marjan Drnovsck, Dr. Janja Žitnik, Dr. Irena Gantar Godina and a Ph.D Student Urška Strle.

Dahl, Colin and Veronica: The Finnish Line. The story of William Dahl, his Finnish family and his descendants in Australia. Canberra Publishing and Printing 2008. 443 s. ISBN 978-0-646-48228-6.

Sukututkimusten tuloksia on viime vuosina julkaistu yhä enemmän painetussa muodossa. Ilahduttavaa on myös, että sukukirjoissa siirtolaishaarat huomioidaan nykyään tasavertaisina kotimaan suvun kanssa, vaikka tutkimus usein näiden osalta tuottaakin runsaasti työtä ja hankaluuksia. Suomalaissiirtolaisten jälkeläiset ovat omissa sukujulkaisuissaan kiitettävästi käsitelleet myös vanhaan kotimaahan jääneen suvun vaihteita. Apuna ovat usein olleet tutkimuksen myötä löytyneet uudet sukulaiset Suomessa. Erinomainen esimerkki tästä on Colin ja Veronica Dahlin kirja isoisä William Dahlin suvusta Suomessa ja Australiassa.

Tutkimuksen lähtöasetelma on ollut varsin tyypillinen siirtolaissukujen parissa: perhetradition mukaan tiedettiin ainoastaan, että isoisä William Dahl saapui Ruotsista nuorena merimiehenä Australiaan, perusti täällä perheen ja kaikki yhteydet vanhaan kotimaahan olivat vuosikymmenten kuluessa katkenneet. Vain pari oudolla kielellä kirjoitettua dokumenttia oli säilynyt perheamatun välissä. Tutkimusten edetessä isoisän alkuperäiseksi nimeksi paljastui Mauritz Wilhelm Gröndahl ja syntymäpaikka olikin Rauma Suomessa. Kun William Dahl saapui 23-vuotiaana Australiaan maaliskuussa 1877, tuloluetteloihin merkittiin kotimaaksi Suomi, mutta myöhemmin hän itse ilmoitti syntymäpaikakseen Karlshamnin Ruotsissa. Juuri sekaannus kotimaasta oli koitua kohtalokkaaksi koko tutkimukselle. Tarvittiin runsaasti turhaa työtä ja lopulta onnellinen yhteensattuma, jotta puuttuva lenkki Williamin ja hänen oikean kotimaansa välillä selvisi. Kahdenkymmenen vuoden tutkimustyön tuloksena on nyt syntynyt sukukirja, missä on yli 400 sivua

ja toistatuhatta nimeä. Selvitystyön aloitti Williamin pojanpoika Colin Dahl, mutta hän ei ehtinyt nähdä työtään lopullisessa muodossa, joten hänen vaimonsa Veronica Dahl huolehti tutkimuksen loppuvaiheista ja viimeisteli aineiston painokuntoon. Ennen kuolemaansa Colin ehti kuitenkin tutustua Suomessa asuviin sukulaisiinsa ja vieraila näiden luona.

Sukukirjassa esitellään ensin William Dahlin suku Suomessa: Eurajoella vuonna 1826 syntynyt isä Matts Gröndahl, Raumalla vuonna 1824 syntynyt äiti Johanna Holmberg ja näiden esipolvet 1700-luvun alkuun asti sekä Williamin sisarukset jälkeläisineen. Seuraavassa luvussa kerrotaan Williamin vaiheista merillä, asettumisesta Australian Craftoniin sekä avioliitosta englantilaissyntyisen Clara Blizardin kanssa vuonna 1881. William ja Clara saivat yhteensä 11 lasta. Kirjan seuraavissa luvuissa käydään läpi kunkin lapsen perheet ja jälkeläiset. Myös puolisoitten suku on huomioitu. Koska Williamin Suomeen jääneillä kolmella sisaruksella ei ole kovin paljon jälkeläisiä, painottuu kirjan sisältö selkeästi suvun Australian haaraan.

Sukukirjan ulkoasuun, esitystapaan ja tietojen luotettavuuteen on paneuduttu huolella. Värikäs kansipitsikoristeinen ja Rauman vanhan raatihuoneen kuva kertovat ainakin suomalaiselle lukijalle heti, mistäpäin suku on kotoisin. Kirjan jakaminen lukuihin sukuhaaroittain on ollut hyvä ratkaisu ja jälkeläis-tauluissa käytetty d' Abovillen numerointi on selkeä ja havainnollinen. Lukuisat perhelehdet, esipolvitaulut ja jälkeläiskaaviot tukevat ja havainnollistavat tekstiä. Samoin runsas kuvien käyttö sekä henkilöistä että tärkeistä asiakirjoista ansaitsee kiitoksen. Päätarinaa tukevia ja selventäviä erillisiä tekstiruutuja olisi voinut käyttää vielä enemmän. Yksittäisistä henkilöistä on pyritty esittämään perustietojen lisäksi myös elämäkerrallisia tapahtumia. Henkilöhakemisto helpottaa kirjan käyttöä ja hyvin laadittu lähdeluettelo pitäisi olla itsestään selvyys jokaisessa sukukirjassa. Tekijän mukaan tiedot on mahdollisuuksien mukaan pyritty jäljittämään alkuperäislähteestä, jotta virheet tulkinassa ja kopioinnissa vältetään.

Colin Dahlin löysi lopulta Suomessa asuvat sukulaisensa, jolloin selvisi, että myös he olivat tahollaan keränneet aineistoa sukunsa menneisyydestä. Tieto Australiaan muuttaneesta sukulaisesta oli kyllä säilynyt, mutta jäljitys ei ollut vielä onnistunut. Dahlin kirja on kannustava esimerkki muille siirtolaissukuja tutkiville.

Elisabeth Uschanov

In memoriam

Rudolph J. Vecoli

1927–2008

Professor **Rudolph J. Vecoli**, an Italian-American historian, passed away at the age of 81 on June 17, 2008, in Minnesota. He was a long-time Director of the Immigration History Research Center, University of Minnesota.

Rudolph Vecoli was born Wallingford, Conn., from immigrants from Tuscany, and the first language he spoke was Italian. He earned his Ph.D. from the University of Wisconsin in 1963. His dissertation dealt with Italian immigrants in Chicago before the WW I. In 1967 Rudolph Vecoli joined the University of Minnesota as a Professor of History and Director of the newly founded Immigration History Research Center. The Center collected and studied material related to the cultural, labor and political experiences of southern and eastern European immigrants.

Rudolph Vecoli had a special interest in the Finnish experience in the USA. At the initiative of the Immigration History Research Center Michael Karni, Matti Kaupps and Douglas Ollila organized the first Finn Forum in Duluth in the spring of 1974. The proceedings were published in 1975 by the Institute of Migration founded in Turku in 1974. In his preface Rudolph Vecoli wrote that "We anticipate that this is but the beginning of a long and mutually beneficial cooperation between our two institutions". Since that time the Finn Forum conferences have become an institution in studies Finnish experiences all over the world. Soon Rudolph Vecoli visited Finland and the Immigration History Research Center and the Institute of Migration, Turku Finland, signed on September 16th 1976, a statement of principle of cooperation to further the scholarly study of Finnish emigration to North America. Rudolph Vecoli visited Finland occasionally, especially participating the third Finn Forum in Turku in 1984.

Rudolph Vecoli was a great scholar and human being. He will be missed by many friends and colleagues in Finland and in many other countries involved in documentation and research of international migration.

Olavi Koivukangas

In memoriam

Eila Lahti-Argutina

1937–2008

Tietokirjailija **Eila Lahti-Argutina** kuoli yllättäen Petroskoissa 10.8.2008. Hän oli syntynyt Petroskoissa 14.4.1937 ja hän opiskeli filosofian maisteriksi. Eila Lahti-Argutina oli toimittajana Punalippu- ja Neuvosto-Karjala lehdissä. Vuodesta 1990 lähtien hän omistautui Stalinin ajan suomalaisvainojen tutkimukseen. Vuonna 1997 Eila Lahti-Argutina julkaisi yhdessä Jukka Rislakin kanssa suomalaisten loikkarien joukkotuhoa Uralilla v. 1938 käsittelevän teoksen. Hänen pääteoksenaan voitaneen kuitenkin pitää Siirtolaisuusinstituutin v. 2001 julkaisemaa "Olimme joukko vieras vain; Venäjänsoomalaiset vainouhrit Neuvostoliitossa 1930-luvun alusta 1950-luvun alkuaan". Siirtolaisuusinstituutti on laittanut tämän yli 8000 nimeä käsittelevän tiedos-

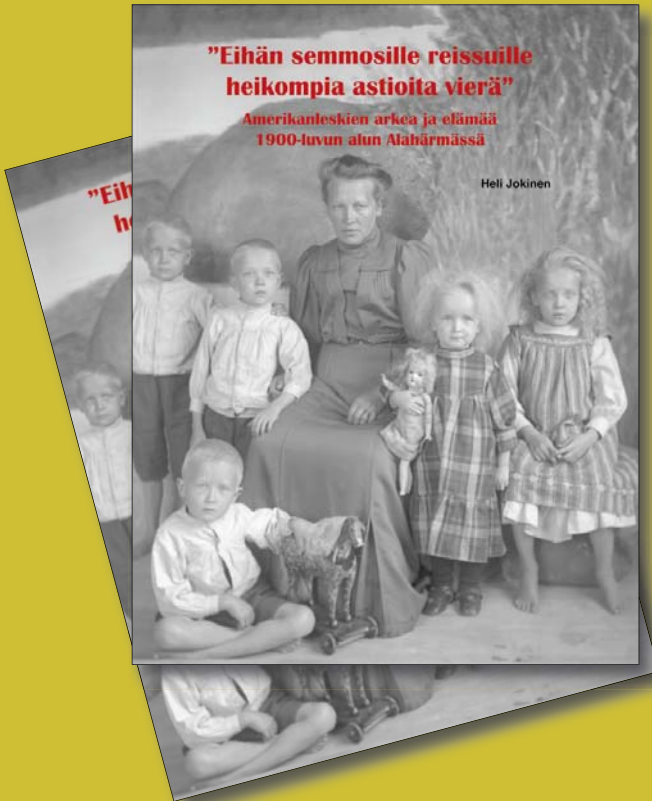
ton Internetiin, ja sen täydentämisestä oli sovittu Lahti-Argutinan myöhemmin keräämällä aineistolla.

Eila Lahden isä oli kotoisin Evijärven Inankylästä, joka on minunkin kotikyläni. Ensi kertaa tavatessamme totesimme, että olemme kaukaista sukua, sillä Norrenoilla ja Söderenoilla oli tapana mennä keskenään naimisiin. Vuonna 1930 Eila Lahden isä toimi taksiajurina Rovaniemellä ja joutui oikeudessa todistamaan kydyssään olleiden miesten puolesta tuhopolitoasiassa. Hän joutui vaikeuksiin tästä ja loikkasi Neuvostoliittoon, missä solmi avioliiton suomalaisen kanssa. Eila Lahti-Argutinan tutkijauran suurimpia järkytyksiä oli saada tieto, että isä oli menehtynyt Tseljabinskin leirillä vuonna 1943.

Vaivojaan säästämättä Eila Lahti-Argutina auttoi muita vainouhrien jälkeläisiä saamaan tietoja omaistensa kohtaloista. Eila Lahti-Argutina ehti saada paljon aikaa, mutta monella tavalla hänen työnsä jäi kesken. Siirtolaisuusinstituutti on valmis yhteistyöhön hänen työnsä jatkajien kanssa.

Neuvostoliittoon ennen sotia sekä Pohjois-Amerikasta että Suomesta menneiden ihmisten järkyttävä historia tulee säilyttää tuleville sukupolville. Se on hyvin mielenkiintoinen osa suomalaisen siirtolaisuuden historiassa.

Olavi Koivukangas

Uudet julkaisut

Heli Jokinen

"Eihän semmosille reissuille heikompia astioita vierä"

Amerikanleskien arkea ja elämää
1900-luvun alun Alahärmässä

Tilaukset:

Siirtolaisuusinstituutti
Linnankatu 61, 20100 Turku
puh. 02-2840 443
<http://www.migrationinstitute.fi>
email: shaalto@utu.fi

Hinta: 15 €

Kirja on elävä kertomus alahärmäläisten siirtolaismiesten kotiin jääneiden vaimojen, ns. amerikanleskien, jokapäiväisestä arjesta elämän realiteettien puristuksessa.

Miten amerikanlesket selvisivät jokapäiväisestä arjestaan? Oliko amerikanleskien elämä erityisen moraalitonta tai löyhämoraalista, kuten eräät aikalaisväitteet kuuluivat? Millaista oli tuon ajan aviorakkaus - miten pitkä välimatka ja vierivä aika vaikuttivat avioliittoon?